http://gazetemanifesto.com/

gazete Manifesto
İnternette bir hayalet dolaşıyor

Demokrasi mi, Sosyalizm mi?

Haziran Direnişi Geride mi Kaldı?

Türkiye Solunun Turnusol Kağıdı: Emperyalizm

Ortadoğu'yu Anlama Kılavuzu

Adaleti Nerede Arayacağız?

Pusula

Haziran 2017

Gazete Manifesto

PUSULA

Haziran 2017

http://gazetemanifesto.com/

gazete Manifesto
internette bir hayalet dolaşıyor

WEB VE SOSYAL MEDYA ADRESLERİ

http://gazemanifesto.com
https://www.facebook.com/manifestogazete/
https://twitter.com/ManifestoGazete
https://www.instagram.com/gazetemanifesto/

DOSYA: Demokrasi mi, sosyalizm mi?

28 Mayıs 2017[1]

Demokrasi mi, sosyalizm mi?

Zafer Aksel Çekiç

CHP ve düzen: Değişir mi?

Ahmet Tarık Yenil

HDP'den BHH'ye SYRİZA imtihanı

Zafer Aksel Çekiç

Korkut Boratav ne öneriyor: Düzen solu ile ittifak çıkış mı?

Ali Ateş

DEMOKRASİ Mİ, SOSYALİZM Mİ?

İlk dosya konumuz "Demokrasi mi, sosyalizm mi?" başlığını taşıyor. Ülkemizdeki eşitlik ve özgürlük mücadelesinin içinde bulunduğu durum ve geleceğinin ele alındığı dosyada dünya üzerindeki liberal sol deneyler ile birlikte bunların ülkemizdeki yansımalarına da yer veriliyor.

Dört yazıdan oluşan dosyanın aşağıda bulunan çerçeve yazısı ile birlikte, CHP'nin düzen içi yönelimlerinin ve Türkiye solundaki CHP'ci eğilimlerin ele alındığı "CHP ve düzen: Değişir mi?" başlıklı bir yazı; Yunanistan'daki SYRİZA örneğinin ülkemizdeki yansıması olan HDP'nin ve CHP-HDP eksenini kendisine veri alan Birleşik Haziran Hareketi'nin değerlendirmeye tabi tutulduğu "HDP'den BHH'ye SYRİZA imtihanı" başlıklı bir yazı ve iktisat profesörü Korkut Boratav'ın iki yazısı üzerinden hazırlanan "Korkut Boratav ne öneriyor: Düzen solu ile ittifak çıkış mı?" başlıklı bir polemik yazısı yer alıyor.

Demokrasi mi Sosyalizm mi?

Zafer Aksel Çekiç

Türkiye solu da dünya solu da demokrasi ve sosyalizm mücadelelerini nereye koyacaklarını tartışıyorlar. Türkiye'de ve dünyada sosyalist solun ve daha önemlisi komünistlerin "umut" oluşturacak bir güç olamamaları sosyalizmi düzen karşıtı olduğunu iddia edenler için bile hayal saydırıyor. Öte yandan, düzenin de desteğini alan bu liberal dalgaya karşı devrimci bir sosyalist iktidar seçeneği de olgunlaştırılmaya çalışılıyor.

Orta sınıfların komünist siyasete etkisi

Esas olarak, Sovyetler Birliği'nin çözülmesiyle başlayan karşı devrimci dalganın günümüzdeki uzantısı olan düzenin "radikal demokrasi" çıkışı, bu süreçte sosyalist iktidar perspektifini muhalif olmakla değiştirenleri, her yerde zayıflamış olduğu söylenebilecek işçi sınıfı hareketlerinin yerine çevre, kent ve benzeri sorunlar üzerinden oluşan hareketlenmeleri koyanları da kolaylıkla etkisi altına alıyor.

Bu kolay etkinin bir nedeni, kuşkusuz, neo-liberal saldırı dalgasına gösterilemeyen direncin sonucu olmakla birlikte aynı zamanda orta sınıflarla girilen etkileşimin ve işçi sınıfıyla bağların zayıflamasının da etkisi var. Sermaye düzeninin işçi sınıfı içerisinde gerici ideolojilerin etkinleşmesine yaptığı yatırımlar, solun sınıftan kopmasını beraberinde getirirken muhaliflik ve vicdan/ahlak üzerinden bir siyaset tarifi ile esas olarak kentli orta sınıfların duyguları/hayalleri etrafında bir siyaset anlayışı da gelişti. Solun sınıf siyasetinden uzaklaşmasıyla boşluğu dolduran "kimlik siyaseti", işçi sınıfından uzaklaşmasıyla boşluğu dolduran "kentli, eğitimli, gelişkin" orta sınıflar oldu.

Sadece Türkiye'de değil tüm dünyada da komünist hareket içerisinde çıkış yolu arayanlar, bir tür kolaycılıkla, sınıfı unutan kestirme yollar arayışına giriyor. Bunun bir benzerinin Sovyetler Birliği'nin çözülmesinin ardından yaşandığını da söyleyebiliriz. Bu nedenle, tartışmanın tüm dünyada sosyalist sol ve özellikle komünistler içerisinde tuttuğu yer önemli sayılmalı.

SYRIZA'dan Hillary Clinton'a solun "öğrenilmiş çaresizliği"

Kapitalist-emperyalist sistemin 2008 yılından itibaren içine girdiği büyük ekonomik kriz sonrasında artan eşitsizliklere ve sorunlara karşı oluşan tepkilerin düzen dışı seçeneklere yönelmesini engellemek için çeşitli manipülasyonlara başvuruldu.

Yunanistan'da krizin ağır sonuçları arasında sosyal demokrasinin çözülüşü de yer alınca düzen "radikal demokrasi" temsilcisi SYRIZA'yı çare olarak sunmakta gecikmedi. ÖDP ile "kardeş parti" olan SYRIZA'nın iktidara gelişi, ülkemizde "halkın yüzünü sola döndüğü" tespitleriyle coşkuyla karşılanırken bir süre sonra HDP'nin "Türkiyelileşme" yöneliminin de parçası haline gelinecekti. Yunanistan'ın ardından İspanya'da Podemos'ta benzer bir etki yarattı.

Özellikle Mayıs 2012'den Haziran 2012'ye tekrarlanan Yunanistan seçimlerinde Yunanistan Komünist Partisi'nin son 25 yılda ulaştığı en yüksek oy oranının yarısına kadar düşmesi, düzenin "reformist" yoldan değiştirilmesi eğiliminin elini güçlendirdi.

Ancak ilerleyen süreçte, sosyal demokrasinin gücünü koruduğu ülkelerden İngiltere'de Bağımsızlık Partisi, Almanya'da Almanya için Alternatif ve Fransa'da babadan kıza devrolan Ulusal Cephe ile bu kez bir "sağ yükseliş" yaşandı. Benzer bir şekilde ABD'de de Hillary Clinton'a karşı Çay Partisi tabanını harekete geçiren emlak ve eğlence milyarderi Donald Trump başkanlığı dahi kazandı.

Bu "sağ yükselişe" karşı ise "birleşik cephe" formülleri devreye girdi. "Faşizm"e karşı sol, bu kez, programsız ve ilkesiz bir şekilde güçlü adayları destekleme yarışına girdi. Fransa'da başlayan bu süreç ABD'de Barack Obama'nın ardından Cumhuriyetçilere karşı Hillary Clinton gibi düzenin en kirli siyasetçilerinden birini desteklemeye dahi vardı.

İhsanoğlu'dan Akşener'e tatava yapmayanlar

Türkiye'de de AKP iktidarına karşı mücadele 2013 Haziranı'nın ardından "birleşik cephe" söylemleriyle bugüne geldi. Bir yandan CHP diğer yandan HDP arasında sıkışan sol, "çare" olarak sosyal demokrasi ile Kürt hareketi arasında tutkal olma işlevini veya birine karşı diğerini "sola çekmek" görevini üstlenmek gibi karşılıksız çabalarla vakit kaybetti.

Bu süre içerisinde, sosyalist solun büyük bölümü "AKP'ye karşı birlik" adı altında 2014'te yerel seçimlerinde "tatava yapma bas geç", Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde "Ekmek için Ekmeleddin" ve 2015 yılında HDP'nin barajı geçmesini sağlamak gibi liberal odaklardan doğan kampanyalara eklemlendi.

Sosyalist solun bu kesimleri, sonradan MHP'den milletvekili seçilen Ekmeleddin

İhsanoğlu'ndan ve MHP'nin muhalif isimlerinden Meral Akşener'e kadar faşistlerle birlikte "faşizme karşı mücadele" noktasına kadar varmış oldular.

Sonuçta, sosyalist solun yeterince güçlü olmadığı ve etkisiz kaldığını ileri sürerek CHP ve HDP arasında gidip gelen açılımlar, mutlak olarak seçimlere bel bağlayan ve her seçimde CHP ve HDP'nin yapmadıklarına hayıflanıp tekrar birlik çağrıları ile bir kısır döngüye hapsolan bir "makus talih" halini aldı.

Örgütsüzlük, programsızlık, siyasetsizlik

Sınıf ile kopan ya da zayıflayan bağı yeniden kurmak için çalışmak yerine her seferinde sosyalistleri düzen soluna bağlayan bir yaklaşımın bir arpa boyu yol aldırmadığını anlamak için daha fazla örneğe ihtiyaç olmasa da Türkiye'de ve dünyada ısrarla aynı denemeler ve başarısızlıklar tekrarlanıyor.

Kuşkusuz ittifaklar politikası komünist siyaset açısından üzerinde ciddi değerlendirmelerin yapılması gereken bir başlık olmakla birlikte temel ilkenin komünistlerin belirleyiciliği olması gerektiğinde de bir kuşku olmamalı. Bu ilke unutulduğunda, zaten yeterince örgütlü olmayan kitlelerin, herhangi bir program oluşturmadan ve siyasi taleplerini belirginleştirmeden düzen partilerinden birini seçmesini istemek en basit ifadesiyle siyasetsizlik oluyor.

Sermaye düzeni için demokrasi, uzun bir süredir, ancak siyasal iktidarın kaybedilmemesi için bir taviz niteliği taşıyor. Dahası, mevcut iktidarların kapitalizmin içinde bulunduğu krizle ilişkisi de görmezden geliniyor. Bu durumda, gerçek sorunun üzerini örtüp bir yandan sermaye sınıfına "istenmeyen" iktidarların suçlarından kurtulma fırsatı verirken, bir yandan da sosyalizmin gerçek bir toplumsal seçenek haline gelmesi yerine kapitalizmin krizden çıkması için zaman kazanmasına da yardımcı oluyor.

Bu açıdan bakıldığında demokrasiyi bir kenara bırakıp sosyalizmi güçlendirmek için çaba harcamak dışında gerçek hiçbir seçenek bulunmuyor.

CHP ve düzen: Değişir mi?

Ahmet Tarık Yenil

Başkanlık rejimi, istediği ve referandumda alacağına emin olduğu meşruiyeti sağlayamadı. Gayrimeşru ve şaibeli sonucuna rağmen 16 Nisan referandumu, siyasette, özellikle de sol siyasette yeni bir umut yaratmış durumda. Peki umutlar yeniden CHP'ye mi bağlanacak?

Elbette tarih tekerrürden ibaret değil; ancak bugün sol adına yürüyen tartışmalarda neredeyse yarım asırlık başlıkların önümüze geldiğini görüyoruz. Bir kez daha tekrardan CHP içindeki tartışmalar ve iktidar mücadelesi emekçilerin önüne konmuş bulunuyor.

Referandum bitti, 'Hayır' ne olacak?

Öncesindeki baskı, devletin bütün olanaklarının Evet için kullanılması, oy verme sırasındaki şaibeler ve sonrasındaki YSK'nin gayri-meşru kararına rağmen toplumdaki direnç hattı kendini ortaya çıkarmış durumda. Referandum sonuçları, başkanlık rejiminin emekçi halkımız tarafından meşruiyeti sorgulanır bir şekilde karşıya alındığını gösterdi. Kendisini yüzde 49'un temsilcisi olarak gören CHP'nin ise hırsızlığa, yolsuzluğa ve sahtekarlığa karşı tutumu çok net oldu: Kitlemizi sokağa çekmeyeceğiz!

Hemen ardından Baykal'ın "rövanşı 2019'da alacağız, ortak aday çıkarmalıyız" tartışması gündeme geldi. Partinin yetkilisi kim olduğu tartışılırken Kılıçdaroğlu Saadet Partisi'ni ve sonrasında Demokrat Parti'yi ziyaret etmesi CHP içindeki tartışmalar bir tarafa her kesimin ortak bir yönelim içinde olduklarını fazlasıyla göstermiş bulunuyor. Bu iki adım CHP için "yetki kimde?" tartışmasının da anlamsızlığını gösteriyor. Yetkinin kimde olduğunun bu açıdan bir önemi kalmıyor, önemli olan zihniyet meselesi oluyor ve CHP içindeki her yönelimin aynı kapıya -düzen siyasetine bağlanmaya- çıktığı görülüyor.

Siyaset yeniden yapılanırken CHP iç tartışmalarına kurban verilemeyecek çok geniş bir Cumhuriyetçi ve emekçi kesimin mücadele dinamiğini ifade ettiğini bilmemiz gerekiyor. Bu dinamiğin CHP tarafından AKP eliyle kurulan bu rejime entegrasyonu,

bugün sol siyaset olarak yutturulmaya çalışılıyor. Sol siyaset, düzen siyasetine bağlanmadan ülkemizdeki bu dinamiği nasıl taşıyacağını daha fazla tartışmalıdır.

Emperyalizmle ilişkiler: Düzenin bekası için

Birinci Cumhuriyet'te kurucu parti olarak CHP 'devletin partisi' olarak kendisini görürdü. Bugün gerici rejimin kurucu unsuru AKP'dir ve CHP'ye muhalefet rolü düşmüştür. AKP devlet partisi haline gelince CHP muhalefet partisi olarak bugün İkinci Cumhuriyet rejiminde bir rol değişikliğine gidilmiştir. Ancak son kertede her iki parti de gerek sermaye düzeni gerekse emperyalist sistem içinde bir tanıma sahiptirler. Rejim değişikliği bir tarafa kapitalist sistem ve burjuva sınıf iktidarı aynı şekilde devam ediyor çünkü…

Meclisten neden çekilmiyorlar? Sine-i millete neden dönmüyorlar? Bu soruların, bu anlamıyla, CHP açısından bir karşılığı bulunmuyor. Çünkü bu partinin tek iktidar olanağı 'düzene tutunmaktır' ve son tahlilde başkaca bir hedefi ve programı ise bulunmamaktadır. Bu gerçek, zaman zaman oy veren ilerici yurttaşlarımızı çıldırtan bir geri muhalefet çizgisine dönüşse de siyasetin yasaları bu şekilde işlemektedir. CHP temsil ettiği sınıfın çıkarları gereği sömürü düzeninin bekasından yana bir parti olarak sosyalist ya da düzen karşıtı bir siyasal hareket olarak asla görülemez. CHP içinde sosyalist kesimlerin varlığı ise, CHP'nin düzen partisi olduğu gerçeğini değiştirmemektedir.

Günümüzde siyasette çizgiyi AKP çekmekte, CHP buna 'muhalefet' etmektedir. Sadece son Trump ziyareti ve İncirlik üssünün kullanımına dair yapılan tartışmalar bile CHP söz konusu olduğunda ne dediğimizi yeterince göstermektedir. Her iki başlıkta da CHP; Erdoğan'ın başarısızlığına vurgu yapmış, kendilerinin ABD emperyalizmi ile daha 'sağlıklı ve nitelikli' ilişki kuracaklarını açıkça dillendirmişilerdir. İncirlik Üssünün kapatılması değil Alman emperyalizminin kullanımına nasıl açılacağı örneğin CHP'nin gündeminde olmuştur.

Sonuç; tek adamlığını ilan eden, tüm yetkiyi ve erki elinde toplayan, güçlü devlet güçlü iktidar sloganına CHP'yi de ikna eden Erdoğan'a muhalefet. Bu karşıtlık toplumda, emekçi halkımızda ise bir yanılsama yaratıyor. Düzen muhalefeti, karşıtı tarafından belirleniyor; yönsüzlüğü, programsızlığı ve hedefsizliği kendisine destek olan, oy veren toplumsal dinamikleri düzenin bekası için düzenin içerisinde tutmaya yarıyor.

CHP nereye açılıyor?

Programsızlık, yönsüzlük ve hedefsizlik bir zafiyet değil; bilinçli bir tercih olarak karşımıza çıkıyor. Sağ cenahın CHP veya sosyal demokrasi eleştirileri aslında bir

şikayet içermiyor. Halktan kopma, din karşıtlığı, ülkenin bağımsızlığı vurgusu-yalnızlaşma, anti demokratik parti yönetimi vs. Bütün bu şikayetler aslında CHP zihniyetini şekillendiriyor ve son kertede CHP'yi sağa çeken bir işlev görüyor.

Şu örnek sanırız en etkileyici olanı: Siyasal İslam'ın uydurmalarından biri olan Kutlu Doğum haftası etkinlikleri tartışması. Yıllarca neredeyse 'devletin resmi kutlaması' haline getirilen, 15 Temmuz darbe girişimi sonrası Cemaatin bir oyunu olarak sunulan bu etkinliklere Kılıçdaroğlu'nun konuşmacı olarak katıldığını unutmayalım. Siyaset sağa ve siyasal İslamcılığa eğildikçe CHP'de aynı tarafa meylediyor; bu durum siyasetin başka bir yasası olarak karşımıza çıkıyor.

Mesele altı ok, kuruluş felsefesi olmaktan çıkmış durumda. CHP siyasette ve ideolojide liberalleştikçe sağa doğru kayıyor. Çünkü bugün AKP eliyle kurulan gerici İkinci Cumhuriyet rejiminde "düzenin merkezi" sağa kaymış, bu çizginin solunda bulunan CHP de çizgiyle birlikte sağa doğru yol almış-almaktadır.

Demokratik Anayasa: Sosyalistler bu gömleği giyecek mi?

Referandum sonrası yeni rejimin kurulma süreci düzen siyasetinde de yeniden yapılanmayı beraberinde gerektiriyor. Düzen muhalefeti çeşitli sancılar barındırsa da bu sürecin bir parçası olarak yerini almaya çalışıyor.

Demirtaş'ın Demokratik Cumhuriyet-Dolmabahçe mutabakatına dönüş açılımı ile CHP'nin Demokratik Anayasa söylemi paralel olarak dillendirilmeye başlandı. Açıktır ki düzen muhalefeti referandum sonrası ülkede ortaya çıkan direnç hattını bu bağlamda 2019 yılına bağlamaya çalışıyor.

Bugün sosyalistlere giydirilmek istenen gömlek 'demokratizm' adı altında gerici rejime onay mekanizmasının kurulmasıdır. Sosyalistlerin CHP tartışması içine çekilerek CHP'nin bir alternatif olarak gösterilmesi, emekçileri ve cumhuriyetçi kesimleri içinde barındıran Hayır'cıları gerici düzene entegre etme arayışı ile eşdeğer bir durum olarak görülmelidir.

Emperyalizmle uyumlu, düzenin bekası için uğraşan, zengin sınıfın çıkarlarını savunan, gerici rejime ayak uyduran bir 'muhalefet' isteniyor.

Sosyalistlerin gündemi bu 'muhalefet' ile nasıl dans edeceğini hesaplaması değil, bağımsız devrimci bir sosyalist odağın nasıl ortaya çıkacağını tartışmasıdır. Sabırla, emekle, sosyalist cumhuriyet şiarı ile.

HDP'den BHH'ye SYRİZA imtihanı

Zafer Aksel Çekiç

Haziran 2013'te AKP'nin Gezi Parkı'nı yok etme girişiminin bardağı taşırmasıyla başlayan halk hareketi, 2015 yılına gelindiğinde sosyalist solun yanlışları ve eksikleriyle sosyal demokrasi ve "radikal" demokrasi ikilemine sıkıştırılmış oldu. 2014'ten 2017'ye dört seçim ve bir referandum dışında AKP'ye karşı direnç oluşturan kitleleri sürükleyen "demokrasi mücadelesi" bir sonuç vermiş değil.

Komşumuz Yunanistan'ın son beş yıllık hikayesinden ders çıkartılmayan Türkiye'de "radikal demokrasi" kanalı umut olarak pazarlanmaya devam ediliyor. Bir yanda Kürt Sorunu'nun çözülmesi üzerinden kendi var eden ve "Türkiyelileşme" söylemleri havada kalan Halkların Demokratik Partisi (HDP) ve diğer yanda bağımsız bir sol odak iddiasını "AKP'yi geriletmek" için feda etmiş olan Birleşik Haziran Hareketi (BHH), şimdi ise yüzde 49'luk hayır oyları üzerinden yollar arıyor.

Yunanistan'dan çıkartılamayan dersler

2012 yılında Yunanistan ekonomisinin iflasıyla birlikte sosyal demokrat PASOK'un da tamamen çökmesinin ardından SYRIZA iktidara geldi. Avrupa Birliği (AB), Avrupa Merkez Bankası (AMB) ve Uluslararası Para Fonu'ndan (IMF) oluşan "Troyka" ile pazarlıkları sürdürülen kurtarma paketlerinin işçi ve halk düşmanı karakterine karşı durma sözüyle iktidara gelen SYRIZA kısa sürede bu sözlerini tepkileri yumuşatan söyleminin rahatlığıyla unuttu.

Bu doğrultuda, 2014 yılında kurtarma planlarına ilişkin tartışmalar sonucunda parti içi muhalifleri tasfiye edecek bir erken seçime dahi gidildi. Hatta, siyaset tarihinin en büyük oyunlarından biri olan 2015 referandumunda "hayır" propagandası yapan SYRIZA, referandumun danışma niteliğinde olduğunu ve bağlayıcı olmadığını açıklayarak Troyka'yı da en baştan rahatlatmıştı.

Hiçbir anlamı olmayan "Kreditörlerin Yunanistan'a sunduğu reform paketini ve IMF'nin Yunanistan için yayınladığı sürdürülebilir istikrar analizini onaylıyor musunuz?" sorusunun sorulduğu referandumun üzerinden geçen iki yılda, SYRIZA artık bir yandan

Anayasa değişikliği önerisiyle tartışma eksenini belirlemeye çalışırken bir yandan da PASOK ve onun içinden çıkan diğer sosyal demokratlarla yan yana gelip koalisyonun küçük ortağı ulusalcı ANEL yerine genişleyen bir merkez sol hükümetin hesaplarını yapıyor.

Yunanistan deneyiminden elde kalan sonuç ise, ne kadar "radikal" olunursa olunsun düzeni ehlileştirme ve yeniden biçimlendirme çabalarının sonuçsuz kalacağının en büyük kanıtı oldu.

Eğitim boykotundan AKP'yi geriletmeye

Şubat 2015'te ağırlıklı olarak Pir Sultan Abdal Kültür Dernekleri tarafından laik eğitim için yapılan boykotlarda bir siyasi çıkış yakalayan BHH, Haziran 2015 seçimlerine giderken bu çıkışın üzerine bağımsız bir sosyalist odak kurmayı denemek yerine, içeride ortaya çıkabilecek tartışmalara da engel olmak adına, "AKP'yi geriletmek" diyerek siyasetteki iddialarını geri çekmiş oldu.

2007 yılında, AKP'nin iddiası niteliğindeki "İkinci Cumhuriyet" projesi Türkiye burjuvazisini ikna etmek zorundaydı. Bununla birlikte, 1999-2001 krizlerinden çıkışta büyük yararı olan AKP'nin yerine elinde bir alternatifi olmayan patronlar artan karları ile birlikte gidişattan genel olarak memnundu. Bu dönemde, AKP karşıtı siyaset aynı zamanda sermaye sınıfını pusulasız bırakma ihtimalini barındırıyordu.

Bununla birlikte 2013 Haziranı'nın ardından geçen sürede burjuvazinin daha geniş kesimlerinin emperyalizmin de talepleri doğrultusunda "İkinci Cumhuriyet" projesine ikna oldukları ve düzen siyasetinin bu yönde şekillendirildiğini görmek gerekiyor. Bu bağlamda, AKP'li veya AKP'siz sermaye düzeninin bütünsel olarak girdiği yeni yolda artık AKP'nin tek başına hedef alınmasının anlamı değişmiş oluyordu.

"AKP'yi geriletme"ye takılan bir siyaset yaklaşımı, siyaset dilini "Gezi mizahı" ile sınırlayan, siyasi adresi olmayan eylemler yapan, HDP ile CHP arasında salınıp duran, işçi sınıfı ile bağ kuramayan, kendi kitlesini programsız bırakırken AKP'nin kitlesini dağıtacak hiçbir hesabı olmayan bir hali aşamıyor. Bu haliyle, BHH'nin zaten güçlü olmayan kitleselliğinin siyaseten de zayıf kaldığı ve HDP ile CHP tarafından belirlendiği görülüyor.

"Radikal" demokrasi ile sosyal demokrasinin evliliği mümkün mü?

Henüz iki yıl önce ana akım medyada, yeri geldiğinde türküleriyle de büyük yer tutan Selahattin Demirtaş'tan bir Çipras yaratma çabaları artık çok gerilerde kaldı. 2015 Haziran seçimlerine giderken Türkiyelileşme diyen HDP, AKP'nin seçimlerden istediğini alamaması ve Suriye'nin sınırlarının tartışmaya açılmasının Türkiye tarafından tehdit

olarak algılanması nedeniyle başlatılan çatışma sürecinin ardından bugün tekrar bir barış sürecinin başlamasını bekliyor.

"Çözüm süreci" sırasında Haziran 2013'te darbe gören, AKP'nin gericilik hamlelerine "inanç özgürlüğü" diyerek su taşıyan, Kürt halkının temsiliyetini daha geniş ölçüde sağladıkça sermaye ile arasındaki mesafeyi hızla daraltan, Ergenekon, Balyoz gibi operasyonlarda devletin yeniden yapılandırılmasına büyük destek sunan HDP, 2015 yılına gelindiğinde bu kez sıkışan "çözüm süreci"nde "AKP'yi geriletmek" diyerek sosyalist solu da kendisine tabi kılmayı başarmıştı.

Tüm bu süreç sonunda, HDP, CHP ile birlikte "İkinci Cumhuriyet" muhalefeti haline geldi. AKP'nin projesine ikna olunmasıyla, bu kez, hedef düzenin ehlileştirilmesi ve yeniden yapılandırılması için "demokrasi mücadelesi" oldu. 16 Nisan referandumunun ardından ise, CHP ile benzer şekilde, hayır oyu veren yüzde 49'a göz dikilmiş durumda.

Referandum sonrasının gündeminde sosyal demokratlar ile "radikal" demokratların bir kez daha AKP'nin zeminini sorgulamak ve orada gedikler açmak yerine giderek sermaye düzeniyle aralarında sorunlar oluşan "hayırcılar"ın uzaklaşmaması var.

Korkut Boratav ne öneriyor: Düzen solu ile ittifak çıkış mı?

Ali Ateş

Hemen hemen aynı günlerde Korkut Boratav'ın, görüşlerini yansıtan ve biri bizzat kendi kaleminden çıkan iki yazı yayınlandı. Birinci yazı, 10 Mayıs 2017 tarihinde "Korkut Boratav: İslamcı rejime karşı mücadele temel olmalı" başlıklı birgun.net haber sitesinde çıktı. (http://www.birgun.net/haber-detay/korkut-boratav-islamci-rejime-karsi-mucadele-temel-olmali-158784.html) Hemen ardından 12 Mayıs 2017 tarihinde "Cumhuriyetçilik mi? Sosyal demokrasi mi" başlıklı köşe yazısı ile ilerihaber.org sitesinde. (http://ilerihaber.org/yazar/cumhuriyetcilik-mi-sosyal-demokrasi-mi-71705.html) Korkut Boratav bu iki yazının yayınlanmasından kısa bir süre sonrada Ankara'da NHKM'de gerçekleşen bir söyleşiye katıldı.

Gerek Boratav'ın genel görüşlerini yansıtan birgun.net sitesinde yayınlanan yazıda ve gerekse ilerihaber.org sitesinde kendi kaleminden çıkan yazısında bazı noktaları belirgin hale getirmek gerekiyor. Çünkü, nereden bakılırsa bakılsın, CHP'ye seslenen ve CHP'nin ne yapması gerektiğini anlattığı yazıların altında aslında düzen karşıtı sosyalist hareketin CHP ile ilişkisini de tarif etmektedir.

Genel olarak referandum sonrası yüzde 49'luk Hayır blokunun nasıl bir muhalefet hareketine dönüştürülmesi gerektiği üzerine düşüncelerini ifade ederken, CHP'nin hatalarını ortaya koyup ne yapması gerektiğini belirtmektedir. Her iki yazıda haklı olduğu ve mutlaka üzerinde düşünülmesi gereken noktalar elbette bulunuyor. Ancak yazının eğer bir doğrultusu varsa, sosyalistler açısından, bu noktanın açık olarak ortaya konması zorunludur.

Kızım sana söylüyorum, gelinim sen anla!

Bu iki yazının, sosyalistleri ilgilendiren tarafı ise, CHP'ye seslenirken aslında sosyalist hareketin ne yapması gerektiğini üstü kapalı ifade etmesidir. Aslında Boratav, sosyalistlere, "kızım sana söylüyorum, gelinim sen anla" minvalinde mesaj vermektedir.

Örneğin Boratav: "Sosyalistlerin ve cumhuriyetçilerin, tam aksine, yukarıdaki iki

soruyu açıkça gündeme getirerek karşı hegemonya kurmaları gerekir. %49'luk 'Hayır' blokunu ayakta tutacak, genişletecek ana muhalefet gündemi şudur: 'Cumhuriyet rejimini İslamcı rejime dönüştürmek ve yolsuzluklara karşı sınırsız dokunulmazlık istiyorsunuz. Neden?' CHP de bu platforma katılmaya zorlanmalıdır. Bu partinin acil sorunu, sosyal demokrasiyi değil, açıkça cumhuriyet değerlerini sahiplenmektir. 'Hayır' blokunun pekişmesine, genişlemesine ancak bu doğrultuda katkı yapabilir." (birgun.net sitesi)

Bu satırlar, açık olarak sosyalistlere, "CHP bu platforma katılmaya zorlanmalıdır" denilerek, sosyalistlerin CHP ile ortak bir platformda buluşmasını önermektedir. Net olarak görüleceği üzere, CHP tartışması üzerinden sosyalistlerin CHP ile ortak bir platformu zorlaması gerektiğini "dolaylı olarak" ifade eden bir politik bir önerme ile karşı karşıya bulunuyoruz.

Aslında bu görüş yeni bir görüş değildir. Yıllardır sosyalizm mücadelesinin CHP ile mümkün olacağını söyleyen ittifaklar politikasının bugünkü versiyonudur. Bu versiyon aynı zamanda sosyalist hareketten CHP'ye devşirilen ve "CHP'nin sol kanadı olarak lanse edilen devrimci demokrat grubun" da ana tezidir. İster CHP içinden bakılarak isterse sosyalist hareketin ne yapması gerektiği üzerinden inşa edilsin son kertede söylenen bir düzen partisiyle uzlaşı çağrısından başka bir şey değildir.

İlerihaber.org sitesinde çıkan köşe yazısında ise Boratav önce sosyal demokrasinin iki yüzlü tutumunu tarihsel ve güncel örnekleriyle verdikten sonra CHP'lilere seslenerek açık olarak şunları yazmıştır: "Partinizin cumhuriyetçi sicilini tamamlayan bir özgünlüğü daha var: CHP'nin aydınlanmacı geleneği, 1972 sonrasında sola, yani halk sınıflarına açılarak önemli bir senteze ulaşmıştı. Bu dönüşümün inşacısı olan Bülent Ecevit, tarih bilincine sahip olduğu için partisini 'sosyal demokrat' değil, 'demokratik sol' olarak nitelemeyi yeğledi. Cumhuriyetçilik ile emekçi sınıfların taleplerinden, özlemlerinden oluşan bir bileşkenin Türkiye'de kök salabileceğini kanıtladı. 1970'li yıllarda halk sınıflarının oylarıyla birinci parti oldu; iktidara getirildi.

Sosyal demokrasi tutkunu CHP'lilere şunu da hatırlatalım ki, Haziran 2013 kalkışmasından bu yana Türkiye'de aydınlanmacı, cumhuriyetçi değerleri; laiklik kazanımlarını savunan, emekçilere taşıyan, hatırlatanlar, bu ülkenin sosyalistleridir. Partinizin kazanımlarını sahiplenmek, canlandırmak, geliştirmek, onlara, yani sosyalistlere, devrimcilere düşmüştür. Gafletten vazgeçin; yüzde 49'luk 'Hayır' cephesini onlarla birlikte el ele büyütün; cumhuriyetin kazanımlarını birlikte kurtarın; aydınlanmacı doğrultuda sonuna kadar genişletin. Demokrasiyi sonuna kadar genişletmek mi istiyorsunuz? Sınırsız bir demokrasiye açılan bir güzergâha girmek için, öncelikle bu adımların atılması gerekecektir."

Boratav tarafından kaleme alınan bu görüşlerin, CHP'ye hitaben yazıldığından şüphe yok. Ancak iki sosyalist yayın organında bu satırların yazılması, hele hele

sosyalist siyasi hareketin önemli bir kimliği olarak Boratav'ın bunları yazması düşündürtmelidir. Yenikapı ruhunun parçası olan ve referandumdan sonra ortaya çıkan tabloya meşruiyet katan bir CHP karşıtlığından daha çok CHP'ye seslenen ve sosyalistlere yakınlaşın diyen görüşler, aynı zamanda sosyalistlerin CHP'ye yüzünü dönmesi ve CHP ile birlikte ortak bir zemin yaratılması gerektiğini ima etmektedir.

Boratav'ın, Ecevit'e atıfla ifade ettiği görüşler ise tarihten hiç ders alınmadığını bir kez daha göstermektedir. Ecevit'in devrimci ve sosyalist hareketin önünü kesmek ve toplumsal tepkiyi düzen içi kanallara akıtmak için 1970'lerde ortaya çıkışını olumlayarak yazmasına katılmak pek mümkün değildir.

Düzen solu ile ittifaka hayır

Sosyalist hareketin, devrimci bir sol odak olarak ortaya çıkışını değil, düzen soluyla birlikte yol almasını yansıtan bu görüşlerin devrimci bir politik çizgiye karşılık gelip gelmediği tartışılmalıdır. Düzen muhalefeti ile ittifakı, siyaset olarak adlandırmak elbette mümkündür, ancak bunun devrimci bir siyaset olarak nitelendirilmesini, hem bugünkü koşullar açısından hem de tarihsel deneyimler ışığında, kabul etmek reformizme açılan kapıdır. Haziran Hareketi'nin iki bileşeninin yayın organlarında çıkan bu önermelerin, Türkiye sosyalist hareketinde kimleri ne kadar etkileyeceğini önümüzdeki günlerde elbette göreceğiz.

Türkiye sosyalist hareketi, düzen solunun yedeği olmaktan çıktığı zaman kendi yolunu açacaktır. Bugün referandumda ortaya çıkan "Hayır", düzen karşıtı bir mücadeleye bağlanmalıdır. Düzen karşıtı mücadeleye bağlamanın yolu, önce düzen soluna net bir tutum almakla mümkündür.

Ne yapmalı sorusu ya da neden CHP ile değil konularına başka yazılarda değinmek kaydıyla… Ancak yıllardır CHP'ciliğin çare olmadığını herkes çok iyi biliyor. Söylenmesi gereken kısaca şudur: "Öğrenilmiş çaresizlik" kaderimiz değil…

DOSYA: Haziran Direnişi Geride mi Kaldı?
4 Haziran 2017

Başardıkları ve başaramadıkları ile Gezi

Gazete Manifesto

Gezi'den sonra Türkiye solu: Pusula şaştı mı?

Neşe Deniz Babacan

Gezi'nin eksik mayası: İşçi sınıfı

İlker Demirer

Erdoğan'ın ve yandaşın tekerlemesine yanıt: Gezinin arkasında kim vardı?

Ali Ateş

HAZİRAN DİRENİŞİ GERİDE Mİ KALDI?

Bu hafta PUSULA bölümümüzde yıldönümü vesilesiyle Gezi direnişini, "Haziran direnişi geride mi kaldı?" başlığıyla ele alıyoruz. 27 Mayıs 2013 gecesi Gezi Parkı'na iş makinalarının girmesiyle birkaç kişiyle başlayan eylemler, dört gün boyunca AKP'nin ve polisin her istediklerini yapabileceklerine olan inançla sürdürdükleri pervasız tavırla, sonunda Haziran 2013'te Türkiye tarihinin en büyük direnişi haline geldi.

Kuşkusuz Türkiye'de toplum ve siyasete çok önemli etkileri olan Gezi eylemlerinin dördüncü yılında başardıkları ve başaramadıkları, Türkiye solundaki etkileri, AKP'nin yıllardır sürdürdüğü kara propagandaya karşın arka plandaki gerçekler ve işçi sınıfının rolü değerlendirmeyi hak ediyor.

Bu değerlendirmeyi yaptığımız dört yazıyı okurlarımızın ilgisine sunuyoruz. "Başardıkları ve başaramadıkları ile Gezi" dosyanın genel çerçeve yazısı. Bununla birlikte dosya içerisinde, "Gezi'den sonra Türkiye solu: Pusula şaştı mı?", "Gezi'nin eksik mayası: İşçi sınıfı" ve "Erdoğan ve yandaşın tekerlemesine yanıt: Gezi'nin arkasında kim vardı?" başlıklı yazılar da yer alıyor.

Başardıkları ve başaramadıkları ile Gezi

Gazete Manifesto

31 Mayıs 2013 sabaha karşı Gezi Parkı'nı korumaya çalışanlara karşı polisin şiddetli saldırısı bardağın taşıran damla olmuştu. 1 Haziran günü ise Türkiye tarihinin en önemli dönüm noktalarından biri haline geldi. Türkiye'de 12 Eylül darbesi ile toplumun üzerinde büyük ölçüde hakim olan ve dönemsel çıkışlar dışında "sessizlik" ortadan kalkmış oldu. Ancak aradan dört yıl geçtikten sonra bugün Gezi'nin başarıp başaramadıklarını daha serinkanlı şekilde değerlendirmemiz mümkün.

Sokak güzel ama…

Gezi eylemleri kuşkusuz siyaseti düzenin belirlediği sınırların ötesine taşıdı. 2009 yılında TEKEL işçilerinin büyük bir inatla başlatıp sürdükleri eylemlerden başlayarak kentlerin kalbinde kitlesel eylemlerin tepe noktası olan Gezi, kendisini önceleyen liselilerin, internet kullanıcıların, kadınların eylemleriyle gelen birikimin tepe noktası haline gelmişti. Bu haliyle ortaya çıkardığı büyük enerji Türkiye'yi değiştirmiş oldu.

Haziran Direnişi geleceğe büyük bir enerji devretti. Ancak, özellikle Türkiye solu, bu enerjinin nereye akacağını, akıtılması gerektiğini bir türlü doğru şekilde cevaplayamamıştır. Gezi eylemlerini bir dönüm noktası olmanın ötesinde bir başlangıç ve altına düşülmemesi gereken bir mutlak başlangıç sayarak sol, hem kendi ezberlerini hem de uçlara savrulan yeni ezberlerini Gezi'ye dayatmış oldu.

Bu durum kendini tekrar eden, etkisiz işlere kalkışan solun Gezi'nin enerjisinin düzen kanallarına akıtılmasına karşı direnç oluşturamamasına ve hatta giderek bunun aracı haline gelmesine de neden olmuştur.

Kitlelerin hareketlenmesi ve geriye çekilmesi, sosyalist hareketin yüzyıllık pratiğinin ışığında üzerinde çok durulan konuların başında gelir. Kitlelerin her zaman hareket içinde olacağı beklentisi üzerinden "hareket etmek" hata yaptırmıştır. Oysa, bu başlığın, nesnelliğin geriye çekiliş ileriye çıkış salınımları ile ele alınması her zaman daha doğrudur.

Sokaktaki kalabalıkların dinamiklerini anlayamamak Gezi'nin kitlesinin de karşılıksız inatlaşmalarla arasına mesafe koymasını doğurdu. Ama daha önemli bir nokta vardı. Gezi'nin ve sonrasında ortaya çıkan enerjinin düzen kanallarına akmasının esas nedeni Gezi'nin programsız bırakılmasıydı.

Programsız siyaset olmaz

1 Haziran gecesi tüm Türkiye'ye yayılmaya başlayan "Hükümet istifa" sloganları CHP'yi ürkütürken, daha sonra Gezi'nin şampiyonluğunu ele almak isteyecek Selahattin Demirtaş ve HDP'ye ise "darbe" gördürüyordu. Düzen muhalefeti böyle bir siyasi talebi taşımak istemiyorken sosyalistlerin kitlelerin peşinde kendisine güvensiz, programsız ve siyasetsiz hali de sonuçta liberallerin manipülasyonlarına yol vermiş oldu.

Haziran günlerinde sosyal medya üzerinden yayılan eylemlerin sürmesiyle hükümetin düşeceğine dair dedikodulara samimiyetle inanan halk kitlelerinin en büyük eksiğinin ilk günden itibaren bir programın ihtiyacı olduğu açıktı.

Unutulmaması gereken bir nokta, Gezi eylemlerinin kendisini önceleyen eylemlerin siyasette temsilcisinin bulunmaması, geniş halk kitlelerinin düzen siyasetinin ve Meclis'in kendisini temsil etme duygusunu iyiden iyiye yitirmesi olduğunun altı çizilmelidir.

Bununla birlikte, bugüne kadar, Gezi'nin ilerici, laiklikten yana, eşitlikle sorunu olmayan ama esas olarak özgürlük talebini yükselten kitleleri, kendilerini ifade ederken, neyi istemedikleri üzerinden hareket etmek zorunda kaldılar.

Programsızlık Gezi'nin ardından gelen seçimlerde "tatava yapmamak"tan "ekmek için" sloganlara kadar bir dizi söylemle Gezi kitlesinin düzen muhalefetine bağlanmasına neden oldu.

AKP gitmese de…

Buraya kadar anlatılan ikili hal Gezi'nin çok sarsmasına rağmen AKP'yi iktidardan edememesine neden olmuştu. Gezi, bunu başaramasa da Türkiye siyasetinin yeni döneminde sınırları belirledi denilebilir.

Gezi'nin temsil ettiği direnç, bu anlamda, İkinci Cumhuriyet için zorlamaların sınırını çizmiş oldu. 2013 Haziranı'ndan itibaren AKP tüm ittifaklarını gözden geçirmeye başlamışken gelen Gezi eylemleri, Türkiye'de gericiliğe karşı diri, mücadeleye hazır bir damarın sağlam ve köklü şekilde varlığını ortaya koydu.

Bu sınır çizme gücü, Gezi'nin Türkiye tarihindeki dönüm noktası olması niteliğinin esasını oluşturuyor. Gezi en büyük hedefini gerçekleştiremese de bu sayede önemli bir deneyim sağladı. Ancak, bu eksikler Gezi'nin bugün de esas olarak siyasi bir

örgütlülüğe dönüşememesinin temeli niteliğindedir.

Aradan dört yıl geçtikten sonra sosyalistler için Gezi eksiklikleri ve başardıklarıyla önemli dersler barındırıyor. 1970'in 15-16 Haziran'ından sonra bir atılım gelmişti. 2013'ün Haziran'ından sonra bir atılım için zaman yitirilse de dersler ve ödevler ortada.

Gezi'den sonra Türkiye solu: Pusula şaştı mı?

Neşe Deniz Babacan

Ülkemizdeki en büyük kitle hareketi olarak tarihe geçen Haziran direnişi, 2013 yılından bugüne Türkiye sol/sosyalist hareketi açısndan da arkasında büyük dersler bıraktı. Gelecekte yeni "Gezi direnişleri"ni yaratabilmek ise bu derslerden doğru sonuçlar çıkarılmasına bağlı.

Gezi'nin sonrasında Türkiye solunun durumunu ele almadan önce, direnişin hemen öncesinde kısa bir gezinti yapıp bazı noktaları not etmek gerekmektedir. Hatta gezintiyi 2010 yılında yapılan referanduma kadar genişletmek yanlış olmayacaktır.

2010-2013: Sönmüş hayaller

2010 yılında yapılan ve FETÖ'cülerin HSYK içerisine yerleşmesi ile sonuçlanan referandum sürecinde Türkiye solunun ortaya çıkartmış olduğu "birlik" tablosu aslında gelecek açısından önem taşımaktaydı. Dönemin TKP'si, ÖDP, EMEP ve Halkevleri tarafından deklare edilen ortak 'Hayır cephesi' Türkiye solunun gelecek beklentisi açısından da önem taşıyan bir yere yerleşti.

Referandumdan yüzde 58 ile 'Evet' çıkmasına rağmen, toplumsal alandaki diri tablo bir anda buharlaşmazken, Türkiye solunun hayalleri daha erken sönme eğilimine girdi ve referandumda yakalanan ilk kıvılcım, Türkiye solunun ortak, büyük, toplumsal cephe deneyine aktarılamadan son buldu.

Bu son buluşun iki-üç yıllık bir zaman dilimine yayıldığını ifade etmek gerekiyor. Sistematik olarak öncelikle 2011 yılındaki genel seçimler ve bu seçimlerde Kürt siyasi hareketinin şemsiyesi altına girme arayışı ile sonrasında Kürt sorunundaki 'çözüm süreci'ni de içeren dinamikler ile birlikte Türkiye solunun önemlice bir bölümü "ortak bağımsız hattı" taşıyamayacağını ya da aslında buna dair bir kaygısı olmadığını gösterdi.

Bu bağımlı değişkenlerle birlikte AKP iktidarının piyasacı, gerici ve işbirlikçi pozisyonunu cepheden karşıya almak yerine, parçalı bir siyaset hattı oluştuğunu ifade

etmek gerekir. İşte tam da bu durum Gezi direnişine giderken Türkiye solunun psikolojisini belirlemiş ve son tahlilde "çok da yapacak birşey yok aslında" duygusunun egemen olmasını sağlamıştır.

2010 referandumundaki yan yana geliş heba olurken son noktasında Türkiye solunun TKP dışındaki bölmesinde Kürt siyasi hareketinin belirleyiciliği artmış ve toplumsal dinamiklere olan güven neredeyse sıfırlanmıştı.

Büyük sürpriz ve sonrası

Türkiye topraklarındaki mücadele geleneğinin her şeye gebe olduğunu düşünenler açısından Gezi direnişi büyük bir sürpriz değil elbet. Ancak patlama şaşırtıcı düzeyde kitlesel ve politik içerikli oldu.

Direniş esnasında salgılanan ve Gezi'yi liberalize etmeye çalışan çeşitli söylem ya da eylem biçimleri, Türkiye solunun nezdinde çok kabul görmedi. Hatta solun buradaki duruşunun Gezi direnişinin ekmeğini yemek isteyen liberaller, çeşitli düzen güçleri ve direnişten demokrasicilik çıkarmaya çalışanlar açısından bozucu olduğunu ve direnişi aslında büyük ölçüde sola çektiğini ifade etmek gerekir.

Bu yazıdaki amacımız, direnişin büyük tahlilini yapmak değil ancak bazı noktaların altını çizerek ilerlemek durumunda olduğumuz açık. Haziran direnişine toplumsal dinamiklere olan güven ve inancını görece kaybetmiş olarak giren Türkiye solunun direnişten çıkarken rotasız ve yönsüz kaldığını ifade etmek gerekir.

Gezi'nin en büyük eksiği ve anlık siyasi hedefine (AKP'nin iktidardan düşmesi) ulaşamamasının en önemli sebebinin örgütlü işçi sınıfının sürecin merkezine yerleşememesi olduğu genel olarak kabul edilen doğru. Ancak ne direnişinin öncesinde ne de sonrasında solun bu genel doğruyu kendine rehber edinmemesi de ilginç bir sonuç olarak bir yerlere not edilmeli.

"İşçi sınıfının bağımsız siyasi hattı"nın kuvvetlendirilmesi ve kurtuluş yolunun buradan şekillenmesi, "toplumsal dinamiklere" buradan müdahale gibi başlıkların gündemden düştüğü, mücadelenin buradan kurulmadığı Gezi sonrasındaki dönemde ise Türkiye solunun pusulası şaşmaya başladı.

2013-2014: Önce CHP'cilik

Eğer Haziran direnişi sonrasında ortaya çıkan liberal bir basınçtan söz edeceksek öncelikle merkeze CHP'ciliği yerleştirmek durumundayız.

Sosyal demokrasi ya da ülkemizde CHP son tahlilde liberalizmin kendini yeniden ürettiği en temel zeminlerden bir tanesi olmuştur. Dolayısıyla Gezi direnişinden çıkan ve

Haziran sonrasındaki aylarda sokaklarda aynı kitleselliği bulamayan sol bu sefer 2014 yılında CHP'ciliğe yöneldi.

Ne demiştik? Türkiye solu ortak bağımsız hat kuramazsa ve işçi sınıfını örgütleyemezse başka yerlere yönelim artıyor.

2014'te tam da bu olmuştur. Solun bu sefer neredeyse tamamının yerel seçimlerde CHP'yi külliyen ya da parçalı olarak destekleme stratejisi ile birlikte aslında Gezi direnişi sonrasındaki pusulasızlığın ve yenilginin kapısı aralandı.

Düzen güçleri tarafından "toplumsal dinamiklerin" sistematik olarak soğurulması işlevinde 2014 yerel seçimler ve "tatava yapma bas geç" sloganı etkili olmuştur. Türkiye solunun bununla baş etme stratejisi yoktu. Gezi direnişini ileriye taşıma stratejisi örülemediği oranda, Türkiye solu hep büyük direnişin ağırlığı altında ezildi durdu.

Dolayısıyla güçlü bir çıkış o dönemde de yapılamadı.

2014-2015: Bu sefer de HDP'cilik

Türkiye solunda Haziran Direnişi'nin temsiliyeti üzerinden kendisini var etmeye çalışan "Birleşik Haziran Hareketi", 15 Temmuz darbe girişiminden hemen sonra CHP'nin Taksim Mitingi'ne katılarak, düzen solunun bir parçası olmanın somut örneğini oluşturmuştu. Haziran Direnişi'ni kendisine referans aldığını ve bundan böyle "Haziran'dan önce Haziran'dan sonra" gibi bir söylemle sol tarihin yeni bir sayfası açıldığını "iddia edenler", 15 Temmuz FETÖ darbe girişiminden hemen sonra yine CHP'nin peşine takılmaktan vazgeçmemişti. Aynı CHP bir kaç gün sonra Yenikapı'da AKP ile kol kola "Yenikapı ruhu"nda buluşunca, Saray'a karşı mücadele ettiğini söyleyenler ortada kalmıştı. Dün HDP'nin bugün CHP'nin peşine takılmak, solun pusulasızlığının somut örnekleriydi.

Kürt siyasi hareketinin, Gezi direnişinin arkasında "darbeci güçler"in olduğuna dair bir tespite sahip olduğu ve bu tespitin aslında AKP ile başlatılan "çözüm süreci"nin zarar görmemesi için yapıldığını bugün herkes biliyor ve görüyor.

İlginç bir şekilde, Gezi direnişi sonrasında ikinci perde ise 2015 genel seçimlerinde HDP'nin barajı geçme ihtimali ile birlikte AKP'nin devrilebileceğinin stratejik bir hedefe dönüşmesi şeklinde Türkiye solunun karşısına çıktı.

Bu sefer HDP'cilik pusulayı şaşırttı. Meclis'te milletvekilliği hayalleri kuran çocukça düşlerden, HDP ile CHP'yi birleştirmeye çalışan oyunlara kadar Türkiye solunun ana unsurları bir kere daha yapması gereken şeyi tarihe havale ederek düzen içi mücadele yöntemleri, araçlar ve odaklar ile işbirliğini tercih etti.

Gezi direnişi bugün Türkiye sosyalist hareketinin ulaşmak, hedeflemek ve aşmak zorunda olduğu bir eşik. Bunu görmezden gelen, bunun örgütlenmesi için ter dökmeyen, gündelik siyasi manevralarla yol almak imkansız ve artık birbirinin kopyası olduğu ayyuka çıkan siyaset tarzını çöpe atmaktan başka çare yok.

Nereden nereye diye düşünmek gerekiyor. 2010 yılında topluma bir nebze de umut olmayı başarabilen Türkiye solu, onlarca merhaleden geçti ve esas sorunun yanıtı hala verilmekten kaçılıyor: Bu ülkede sol emekçileri örgütlemeyecekse, sermaye diktatörlüğüne karşı onların temsiliyetini üstlenmeyecek ve Gezi direnişini bu şekilde yarınlara taşımaya çalışmayacaksa “Ne yapıyoruz?” diye sormanın zamanı gelmiştir.

Gezi'nin eksik mayası: İşçi sınıfı

İlker Demirer

Dört yıl önce Taksim Gezi Parkında başlayan ve tüm ülke sathına yayılan Gezi, geride bıraktıklarıyla ve öğrettikleriyle Türkiye tarihinin önemli dönemeçlerinden birini oluşturuyor. Gezi bıraktığı izle siyasette önemli sonuçlar doğururken, özellikle İkinci Cumhuriyet'in zayıf noktalarını da göstermiş oldu. Öte yandan, Gezi'nin önemini ve derslerini bugün yerli yerine oturtmak için başta "işçi sınıfı direnişin neresindeydi?" sorusunun cevabı olmak üzere bazı tartışma başlıklarını güncellemek gerekiyor.

Gözlemsel verilerle birlikte bu soru ele alındığında direnişin yaratıcılarının emekçiler olduğu ortaya çıkıyor. Gerçekten de yapılan ilk araştırmalar Gezi'de sokağa çıkan milyonlarca insanın ücretli emekçilerden oluştuğunu gösterirken, solda bu durumu Korkut Boratav gibi "olgunlaşmış bir sınıfsal tepki" olarak adlandıranlar oldu.

Bu değerlendirme, Gezi'nin kent merkezlerinde yoğunlaşmasıyla liberallerin "yeni orta sınıf isyan ediyor" değerlendirmelerine karşı önemli bir nesnelliğe dayanıyor. Söz konusu toplumsal alanın sınıfsal açıdan değerlendirmesi olduğunda toplulukların yaşayış biçimi, kültürü ve duygudaşlık ilişkilerinden önce üretim sürecinde kapladıkları yer ve bunun sonucu olarak mülkiyet üzerindeki sahiplilik ilişkisi önem kazanır.

Örneğin Gezi'ye katılanları inceleyen Ahmet Tonak, katılanların sınıfsal temelini ele alırken temel kıstasın "emek gücünü satma fiili" olmasının daha anlamlı olduğunu söylüyor. Anlamlı bir değerlendirme. O nedenle yaşayış açısından türdeş bir sınıf düşüncesi sizi sadece görünene götürür. Bu durumda en iyi ihtimalle ya "bakar kör" olarak adlandırılır ya da bir bayağı bir liberal olursunuz.

Haziran direnişinin "mekaniği"

Gezi gerçekte halkın AKP'de somutlanan baskı ve yağma politikalarına karşı tepkisidir. Çıkış noktasında halkın gericiliğe politikalara tepkisi ve yağmacı rantiye düzeninden yaka silkmesi vardır. Bu nedenle direnişin özünde emekçilerin tepkiselliği vardır ve bu tepkisellik sert bir biçimde dışarı vurmuştur.

Öte yandan burada tepkiselliğin neden daha ötesine erişemediğini, dile getirdiği "Hükümet İstifa" sloganına ulaşamadığını da ele almak gerekiyor. Her şeyden önce bu hedefe varılamamasının baş nedeni siyaseten net olamamaktı. Düzenin kriz faylarını harekete geçirdiği dönemlerde kitlesellik kazanan tepkiler, geçmişte dayandıkları bir birikim olmadığı sürece siyaseten tıkanma yaşar.

Örneğin ülkemizde 89 Bahar Eylemleri, Zonguldak madencilerinin büyük yürüyüşü ya da kent yoksullarının benzer bir mekaniği barındırıyor. Yer yer militanlaşan ve düzenin sınırlarını zorlayan hareket öncüsünü barındırmadığı, siyaseten bir örgütlülük yaratamadığı için zamanla sönümleniyor.

Gezi de, sönümlenme açısından değil, ancak tıkanma noktası açısından benzer bir eğilimi içinde barındırıyor. Bununla beraber, eğilimi doğuran nesnellik Gezi'de eksik halkanın varlığıdır. Direnişin ana katılımcıları emekçilerdir; ancak işçi sınıfı örgütlü olarak direnişte kendine yer bulamamıştır.

Yer bulamama hali tek başına direnişin hareket noktasının "yaşam kaygıları" olmasından kaynaklandığı iddia edilemez. Bu durumu yaratan biri nesnel, diğeri ise öznel bir durumun varlığıdır. Nesnel yan; işçi sınıfının siyasal, mekânsal ve üretim süreçleri açısından parçalanmış halidir. Öznel yanı ise sınıfın örgütsel birikiminin iflas etmişliği oluşturuyor. Sınıfın siyasal açıdan kuşatılmışlığını bu iki neden kolaylaştırıyor.

Dolayısıyla Gezi boyunca sınıfsal öz belirgin hale gelemedi. Direniş süresince, tek tük işyerlerini bir kenara bırakacak olursak, işyerlerinden anlamlı bir çıkış yalnızca NTV önündeki eylemlerde kendini gösterdi. Onun haricinde DİSK'in ve KESK'in "iş bırakma eylemi" çağrıları "dostlar alışveriş de görsün hesabı" temsili olmaktan öteye geçemedi. Sendikal alanın iflası bir kez daha tescillendi.

Stratejiyi kurmak ya da yürünecek yolu bilmek

Bu noktada bir ara parantez açarak bazı tartışmalara da son vermek gerekiyor. Yukarıda ifade edilen gerçekler bizi "sınıfın değişen yapısı" tezine götürebilir. Gerçekten de kapitalizmin gelişimi sınıfı yeniden ve yeniden şekillendiriyor. Günümüzde Türkiye'de dâhil olmak üzere işçi sınıfının önemli bir çoğunluğu hizmet sektörüne geçiş yapmış durumda. Bu durumun sonucu olarak solda yeni bir sınıf hareketinin kentli ve eğitimli emekçiler üzerine inşa edilmesi tezi sıkça işleniyor.

Ancak bu bakış açısı eksikli bir bakış açısı. Direniş, kentli ve eğitimli emekçilerin geri dönüşsüz bir biçimde sınıfsal mücadele alanına dâhil olduğunu gösterdi. Söz konusu sınıf mücadelesinde strateji arayışı olunca niceliksel olanın değil, niteliksel olanın öne çıkması gerekiyor. O nedenle sınıf mücadelesinde tutulacak ana halka

“stratejik sektörler” meselesidir.

Gerçekten de Gezi’de işçi sınıfının geleneksel bölmeleriyle gelişen bölmeleri bir genel grevi örgütlemek için harekete geçseydi çok farklı noktalara yönelirdi. Bu nedenle strateji oluşturulurken görünene değil, öze bakmak solun önünü açacak.

O nedenle stratejimizi başka yere kurmak zorundayız.

Bir önceki Haziran’da, 15-16 Haziran 1970’teki işçi direnişinde, işçi sınıfına ilişkin güvensizlikler ve “devrim stratejisine” dair tartışmalar geride kalmıştı. Bu ikinci Haziran’da ise toplumsal bir tepkinin işçi sınıfı mayası olmaksızın mantıki sürecine varamayacağını görmüş olduk.

Üçüncü bir Haziran’ı Türkiye toplumu görür mü görmez mi bilinmez, ancak bildiğimiz en önemli şey “beklenen günleri” getirecek yegâne güç işçi sınıfının kendisinde. O nedenle dün Bursa’da metal işçilerinin, bugün ise cam işçilerinin açtığı yol çok önemli.

O yolda yürümek gerekiyor; çünkü yolumuz işçi sınıfının yoludur.

Erdoğan'ın ve yandaşın tekerlemesine yanıt: Gezinin arkasında kim vardı?

Ali Ateş

Erdoğan ve yandaş kalemler bir tekerleme tutturmuş gidiyorlar. "Gezi, 17-25 Aralık, 15 Temmuz; hepsi aynı senaryo." Erdoğan, söz konusu Gezi olunca, tekerleme konusunda bildik bir isim. Haziran 2013 yılında milyonlarca insan AKP iktidarına ve Erdoğan'ın politik söylem ve uygulamalarına karşı ayağa kalkınca "tencere tava, hepsi aynı hava" sözleri ile yine halkı aşağılama konusunda fırsatı kaçırmamıştı.

İşin ironik tarafı ise şu: Millet iradesi kavramını en çok kullanan ve sürekli millet iradesine saygıdan bahseden AKP ve Erdoğan olmasına rağmen, Erdoğan'ın insanları ve halkı aşağılayıcı tabirler kullanması neredeyse bir alışkanlık. Erdoğan'ın sözleri, tıpkı "tencere tava, hep aynı hava" sözündeki gibi aşağılama ve hakaret içeren tabirler.

Gezi'deki milyonlarca insanı halk yerine koymayan, onları halktan görmeyen ve üstüne üstlük aşağılayan bir zihniyet var karşımızda. Ve özellikle gerici ve Amerikancı olan 15 Temmuz FETÖ darbesinden sonra ağızlara pelesenk olmuşçasına sürekli dillendirilen bir tekerleme almış başını gidiyor. Milyonlarca insanın ayağa kalktığı Gezi, dört bakanın istifa etmek durumunda kaldığı 17-25 Aralık yolsuzluk operasyonu ve 15 Temmuz darbesi ile birleştirilip aynı torbaya konulunca Gezi'nin defterinin dürüldüğü düşünülüyor.

FETÖ ile Gezi kirlenir mi?

Yandaşlara göre Gezi'nin arkasında FETÖ vardı. Daha önce ise üst akıl tabirini kullanıyorlardı. Sanırız ABD Başkanı Trump ile yapılan görüşme sonrası ortaya çıkan ricat ile Avrupa Birliği'ne boyun eğilmesinden sonra "üst akıl" kavramını geriye çekip, Gezi'nin arkasında FETÖ propagandası yaparak tarihsel değerine ve meşruluğuna gölge düşürmeye çalışıyorlar. Sanırsınız, FETÖ, bütün ilerici, komünist, cumhuriyetçi, laik toplumsal kesimleri harekete geçirmiş!

Kimse inanmıyor tabi. Ancak düşmanlık ve kutuplaştırma üzerine kurduğu siyaset üzerinden kendi kitlesini konsolide etme ve kendisine karşı bir "halk ya da millet"

gerçeğinin üzerini örtme derdinde.

Erdoğan, Ensar Vakfı'nın bir buluşmasında, Gezi gençlerini aşağılarken 15 Temmuz'da sokağa çıkan gençleri göklere çıkarıyor, bir kez daha halk içinde bölücü bir söylem tutturuyor. Bu söylenenlerin kaba bir politik dışavurumculuktan öte bir anlamı olmuyor.

Halbuki, Gezi'de sokağa çıkan gençlerin karşısında polis panzeri, kurşunu, copu, gaz bombası yokmuş gibi konuşuyor. Sokakta linç edilerek öldürülen Ali İsmail Korkmaz, gaz bombasıyla vurularak katledilen Berkin Elvan, Abdocan gerçeği hiç yaşanmamış gibi.

15 Temmuz darbesinde halkın üzerine kurşun yağdıran, bomba atan darbecilere karşı direnenler meşru, Gezi'de benzer bir devlet baskısı karşısında direnenler ise gayri-meşru! Mantık budur ve bu mantığın hiçbir tutar yanı bulunmamaktadır.

Yandaşların tekerlemeleri boşuna

Ancak Erdoğan yine hatırlamak istememektedir. 15 Temmuz günü Boğaziçi Köprüsü'nde neden bulunduğunu bilmeyen, verilen emirler nedeniyle orada olmak zorunda olan sıradan askerlerin, bizzat övündüğü "15 Temmuz direnişçileri" tarafından linç edildiğini nereye koyacağız? 15 Temmuz darbe girişiminde FETÖ'cülerin katliamı kadar bu katliamın da mutlaka bir hesabı olmayacak mı?

Buradan Erdoğan'a ve yandaşlara sormak lazım; Gezi'de sokağa çıkan milyonlarca insanın verdiği direnişin muazzam ahlakını nereye koymaktasınız? Beyoğlu'nda herhangi bir hırsızlığın ve gaspın bile yaşanmadığı bir 15 günlük direnişin meşruiyeti ve haklılığı karşısında, bu aşağılayıcı sözlerin milyonlarca insanın gözünde hiçbir değeri bulunmuyor.

Bu tekerleme boşuna. 17-25 Aralık adıyla tarihe geçen yolsuzluk operasyonunun FETÖ'cü polisler tarafından yapılan bir operasyon olması ile bunun bir FETÖ'cü "iftira" olması arasında fark bulunuyor. Eğer FETÖ'cü iftira olsaydı 4 bakan neden görevden alındı? Bunun yanıtı verilmeli. Demek ki, yolsuzluk gündemi ile Gezi'deki halk ayaklanması arasında büyük bir fark bulunuyor.

Benzer bir biçimde 15 Temmuz darbesi ile Gezi'nin hiçbir ilgisi yok. İlgi, olsa olsa darbeye direnen halk ile Gezi'de sokağa çıkan halk arasında bir benzerlik olabilirdi ancak. 15 Temmuz darbe girişimi, Amerikancı ve gerici bir tarikatın darbe girişimiydi. Gezi ise gericiliğe, Amerikancılığa karşı laiklik diyen toplumsal kesimlerin başkaldırısıdır. Bunlar arasında da büyük bir fark bulunuyor.

Mazlum edebiyatı AKP-FETÖ bağını gizleyemez

“AKP-FETÖ koalisyonu bir iktidara” karşı ayaklanan bir halk ile Erdoğan’ı devirmek isteyen ortağın darbesi arasında hem tarihsel hem politik hem de örgütsel bir bağlantı kurulması mümkün değildir. Erdoğan ve yandaş kalemler, yine mazlum edebiyatına sarılarak, kendilerini aklamaya, bir kez daha mazlum rolü oynamaya kalkışmaktadırlar. Bu tekerlemenin arkasında yatan sahtecilik budur.

Komünistlerin, benim de çok sevdiğim bir sloganı vardı: “Tayyip Amerika’ya, Fethullah’ın yanına” diye. Açıkçası bu slogan her şeyi basitçe açıklıyor. Çünkü bugün FETÖ ile bağlantılı bir durum görülecekse AKP önce aynaya bakmalıdır. AKP ve FETÖ arasındaki organik bağ şöyle dursun ideolojik ve politik bağ bundan daha önemlidir. Ancak, kimse bunu konuşmak istememektedir.

FETÖ, bugün devletten temizlenmektedir. Sonuna kadar gidilmelidir. Ancak meşhur sözle devam edersek FETÖ’nün zihniyeti bugün iktidardadır. O yüzden bugün FETÖ’nün devletten temizlenmesinin, niceliksel bir değeri bulunuyor, niteliksel olarak ise hiçbir değer taşımıyor.

Gezinin arkasında FETÖ vardı tekerlemesinin altı boştur ve büyük bir demagojidir. Gezi’nin arkasında milyonlarca insanı temsil eden büyük bir halk vardır. Bu halk tam da FETÖ zihniyetine karşı olduğu için sokağa çıkmıştır.

Erdoğan şunu yanıtlamalıdır. Son referandumda resmi rakamlara göre yüzde 49 oy FETÖ ile bağlantılı mıdır, bunu da FETÖ’ye bağlayacak mıdır? Yoksa henüz AKP içinde kalan, dokunulmayan ve evet oyu veren kriptolar mı FETÖ ile bağlantılıdır?

Gezi’nin arkasında FETÖ görenler, aynaya bakmalıdır!

DOSYA: Türkiye solunun turnusol kağıdı: Emperyalizm
11 Haziran 2017

Amasız, fakatsız anti-emperyalizm…

Orhan Deniz

Avrupa Birliği'ne nasıl bakmalı?

Umut Kuruç

Rakka savaşı: Kürt sorunu mu, ABD sorunu mu?

Neşe Deniz Babacan

Elveda Lenin…

Cengiz Kılçer

TÜRKİYE SOLUNUN TURNUSOL KAĞIDI: EMPERYALİZM

PUSULA bölümünde bu hafta "Türkiye solunun turnusol kağıdı: Emperyalizm" dosya konusu ele alındı. Dosyada, emperyalizmin tüm dünya üzerindeki yönelimlerinden hareketle özellikle bölgemizdeki gelişmeler ile birlikte Türkiye'de neredeyse hiç bitmeyen ve sol üzerinde de etkisi kırılmayan Avrupa Birlikçilik, emperyalizmin yönelimleri ile birlikte Rakka operasyonunun nereye oturduğu ve günümüzde anti-emperyalizmi solun ajandasından çıkartma gündemine dair yazılar bulunuyor.

Dosyanın giriş yazısı "Amasız, fakatsız anti-emperyalizm…" başlığını taşıyor. Bu yazıya aşağıda yer veriyoruz. Dosyada yer alan "Avrupa Birliği'ne nasıl bakmalı?", "Rakka savaşı: Kürt sorunu mu, ABD sorunu mu?" ve "Elveda Lenin…" başlıklı yazılara Gazete Manifesto sayfasında, PUSULA bölümünden ulaşabilirsiniz.

Amasız, fakatsız anti-emperyalizm…

Orhan Deniz

Uluslararası komünist hareket ve işçi hareketleri açısından 20.yüzyılın başlarından bu yana stratejik önemde olan kavramlardan biridir anti-emperyalizm. Özellikle 2.Dünya Savaşı sonrası oluşan dünyada sol siyasetin farklı bölmelerini temsil eden hareketlerden bağımsızlık peşindeki ulusal hareketlere kadar genişleyen bir yelpazede mücadelenin en başına yazılmıştır.

Sosyalist solun sömürü düzenine karşı yürüttüğü mücadelenin değişmez ilkeleri vardır. Anti-emperyalist mücadele bunlardan biridir. Gericiliğe karşı mücadele ve bağımsız sınıf siyaseti yürütmek de bunlardan biridir. Dönemsel olarak bu ilkelerden biri öne çıkabilir, ama hiçbir şekilde bu ilkelerden vazgeçilemez, birini güçlendirmek adına diğeri gözardı edilemez. Bugün Türkiye solunda, emperyalizm konusu bir turnusol kağıdı işlevi görmektedir. Düzen güçleriyle ittifak ya da Kürt siyasetine bakış konularında anti-emperyalizm önemli bir ayraçtır.

Emperyalizme karşı tutumun ilk çıkış noktası, sınıfsal analizin net olarak yapılması olmalıdır. Üretici güçler ve üretim ilişkileri açısından bakıldığında ortada kapitalizmden farklı bir sistem yoktur. Sınıflar aynıdır, ücretli emek sömürüsü devam etmektedir, artık-değere el konulmaktadır… Yani, emperyalizmi kapitalizmden ayrıştıran noktalar öze ilişkin değildir. Bu anlamıyla emperyalizme karşı verilecek mücadeleyi kapitalizmden bağımsız ele almak ya da öncelikli saymak, farklı değerlendirmek, emperyalizm çözümlemelerinde sermayenin bazı kesimlerine, mali sermayeye ya da finans kapitale, yapılan vurgulara dayanarak bir anti-emperyalist strateji geliştirmek hatalı olacaktır.

Çeşitli örneklerde bu hatalara düşülmüş, örneğin emperyalizm “dışsal” bir düzen olarak değerlendirilmiş ve bu “dışsal” sorundan kurtulmak için “içteki” “çıkarları emperyalizmle örtüşmeyen” “milli” burjuvalarla işbirliği arayışlarına bile gidilmiştir. Acı ve aynı zamanda tuhaf olan, emperyalizme karşı olduğu varsayılan, kendilerine böyle bir gömlek giydirilmeye çalışılan “milli” burjuvaların emperyalizmle ne ekonomik ne de politik olarak uzlaşmaz bir pozisyonda olmadığının görülememesidir.

Emperyalizm bir dünya sistemidir

Emperyalizm, 19.yüzyıl sonlarındaki ekonomik ilişkilere dayanan yapısını iyice güçlendirmiş ve siyasal, ekonomik, askeri, kültürel boyutlarıyla birlikte kavranması gereken bir dünya sistemi haline gelmiştir. Yani, emperyalizm çağında yalıtık, dünyanın farklı bölgelerindeki gelişmelerden azade ya da emperyalizmin ilgi alanının dışında gelişmelerin yaşandığı/yaşanacağı bir mekan/coğrafya olacağını varsaymak yanlış olacaktır.

Bu yapının formu daha 20.yüzyılın başlarındayken uluslararası komünist hareket tarafından bir zincir olarak tarif edilmiştir; güçlü ve zayıf yanlarını aktarabilen ve kendini oluşturan halkaların kaderlerini de birbirine bağlayan bir zincir. Bu zincir günümüzde, teknolojik ilerlemenin de etkisiyle, çok daha karmaşık bir bütünlüğe ve uzunca bir süredir belirgin bir hiyerarşik yapıya sahiptir.

Tek kutuplu dünya, yeni bir paradigma

Emperyalizmin yarattığı zincirin ilk koptuğu yer Çarlık Rusyası olmuştu. İlk emperyalist paylaşım savaşının içinden doğan Sovyetler Birliği'nin sosyalizmi inşa ettiği yıllar kapitalizmin büyük bunalımlarıyla, ki bu bunalımlar emperyalizmi güçlendiren süreçleri de hızlandırmıştır, çakışmıştı. İkinci Dünya Savaşı, hem yeni bir paylaşım hem de sosyalist tehdidin ortadan kaldırılması anlamına gelmişti. Sonuç sosyalizmin zaferi ve dünyanın iki kutuplu bir hale dönüşmesi oldu.

İkinci Savaş'tan Sovyetler Birliği'nin çözülüşüne kadar geçen süre iki kutuplu dünyanın gerilimleri üzerinden şekillendi. Karşılıklı olarak ekonomik, siyasi ve askeri örgütlenmelere gidildi. Emperyalizm Sovyetler Birliği'ni yeşil kuşakla sarmalamaya çalışırken, emperyalizmin boyunduruğu altındaki birçok ülkede ulusal kurtuluş hareketleri, Sovyetler Birliği'nin desteğini alarak, yükselişe geçmeye başladı ve birçok örnekte başarıya da ulaştı. Baas iktidarları burada özel olarak hatırlanmalıdır.

Sovyetler Birliği'nin çözülüşü iki kutuplu dünya dengesini tamamen ortadan kaldırdı; paradigma, sosyalizmin tekrar yükselişine izin vermemeyi de gözeterek, baştan oluşturuldu. Emperyalist saldırganlık siyasi, ideolojik ve askeri olarak sürekli arttı, iki kutuplu dünyada ulaşılamayan ve egemenlik kurulamayan bölgeler üzerinde bir yağma ve hegemonya süreci başlatıldı. Emperyalist ülkeler pastadan en büyük payı kapmak için bir yandan birbirleriyle mücadele ederken bir yandan da olası emekçi karakterli kalkışmalara karşı hep birlikte duracakları karşı-devrimci örgütlenmelere gitti. Bu örgütlenmeler uluslararası kurumlar olabildiği gibi, Suriye örneğinde görüldüğü gibi, cihatçı çeteler de olabildi.

Anti-emperyalizm ertelenemez. Peki, bu tabloda sol ne yapabildi?

Sosyalist solun sömürü düzenine karşı yürüttüğü mücadelenin değişmez ilkeleri

vardır. Anti-emperyalist mücadele bunlardan biridir. Gericiliğe karşı mücadele ve bağımsız sınıf siyaseti yürütmek de bunlardan biridir. Dönemsel olarak bu ilkelerden biri öne çıkabilir, ama hiçbir şekilde bu ilkelerden vazgeçilemez, birini güçlendirmek adına diğeri gözardı edilemez.

"Somut koşullar", "ülke gerçekleri", "müşterek konular", "ortak geçmiş", "halkçı değerler", "demokrasi" benzeri gerekçelerle, örneğin ne anti-emperyalizm halının altına süpürülebilir ne de gerici hareketler mazur görülebilir. Birinden vazgeçtiğinizde ya da geri durduğunuzda diğerini kazanamazsınız, ikisini de kaybedersiniz.

Tek kutuplu dünya, özellikle emperyalizme karşı mücadele başlığında, yukarıda bahsettiğimiz tür bir ikilemi ortaya çıkarmıştır. Sosyalist ülkelerin çözüldüğü, birçok komünist partinin likide olduğu/edildiği süreçte, iki kutuplu dünyada bile iki kutup arasında salınımlarda bulunan, birçok ulusal hareket ya emperyalizmin boyunduruğu altına girmiş ya emperyalist politikaların bir unsuru haline dönüşmüş ya da bir tür hamilik arayışına girmiştir. Ülkemiz ve Ortadoğu özelinde baktığımızda, Kürt siyasi hareketinin öne çıkan özneleri de benzer tutumlar takınmışlar, sadece PKK sol bir çizgide kalmaya bir müddet çabalamıştır. Bu çabanın "emperyalistler arası çelişkilere oynamak" şeklinde tarif edilen politik hamleyle birlikte sonuçlandığını ve farklı mecralara yönelindiğini belirtmek durumundayız.

İlginç sayılabilecek olan, 1960'lardan bu yana şu ya da bu şekilde anti-emperyalizmi bayrağından düşürmeyen bazı sol hareketlerin de bu süreçte savrulmalar yaşamasıdır. Türkiye solunun genlerinde ABD karşıtlığı olmasına rağmen solun bazı parçaları, Suriye'nin kuzeyinde ABD bayraklarıyla dolaşan, askeri olarak ABD tarafından donatılan Kürt silahlı güçlerini "seküler oldukları", "IŞİD'e karşı savaştıkları", "Kürt ulusal mücadelesinin parçası oldukları" gerekçesiyle mazur görebilmektedir; üstelik ABD bayraklarıyla dolaşanların hiç böyle bir derdi olmamasına rağmen. Bu tavrın yıllar önce AB'yi "emeğin Avrupası" diye kucaklamaya kalkan körlükten hiçbir farkı yoktur.

Çünkü, emperyalizmi kucaklayamazsınız, emperyalizm ile mücadele edersiniz. Amasız, fakatsız…

Eklemek durumundayız; solun bazı parçalarının bu şekilde davranmalarını arızi ya da geçici olarak görmek doğru olmayacaktır. Bu tutumun daha yapısal, tarihsel ve teorik kavrayışta bulunacak kökleri vardır. Bu kökler bir de ülkeyi etkileyebilecek güç arayışlarıyla bir araya geldiğinde yön duygusu iyice kaybolmakta, ABD askeriyle özgürlük savaşçısı birbirine karışmakta, cihatçı çetelerle beraber cephede savaşanlar reel politikanın bir cilvesi olarak kabul edilebilmektedir.

On yıllardır solun ortak müştereği olan anti-emperyalizm hızlı bir şekilde solun

turnusolu olmaktadır.

Avrupa Birliği'ne nasıl bakmalı?

Umut Kuruç

Bugün olan biten, uluslararası sermayenin yeniden yapılanması ve emperyalizmin yeniden paylaşım ve konumlanışı karşısında Türkiye'nin bu güçlerle bağımlılık ilişkisinin belirlenmesidir.

Emperyalist sistem, çeşitli kapitalist güçler arasında, rakiplerine karşı durabilmek üzere çıkar birliklerini, askeri ve ekonomik ittifakları, koalisyonları, kurumları bünyesinde barındırır. Koşullar değiştiğinde bu birlikler bozulur ve yeni konumlanışlara göre yerine yenileri kurulur. Avrupa Birliği (AB) de böyle bir birliktir.

2. Dünya Savaşı'ndan batı Avrupa büyük bir yıkımla çıkarken, ABD, dünyadaki en büyük emperyalist güç olarak Britanya'nın yerini alıyordu. Öte yandan Avrupa ülkelerinin işçi sınıfı ve emekçileri için çekim merkezi, aynı ülkelerin ve ABD'nin sermaye sınıfı için ise tehdit demek olan Sovyetler Birliği'ne karşı sermayenin önlem alması gerekiyordu. Böylece ABD hem kârlı bir yatırım alanı hem de sosyalizm tehlikesine karşı Marshall Planı adıyla Avrupa Kalkınma Programı'nı devreye soktu.

1947'de açıklanan planın temel koşulları, Fransa ve Almanya arasındaki gerilimin giderilmesi, savaşın yaralarını sarmaya başlayan Avrupa ülkelerinde ekonomilerin dışa açılması ve mali disiplinin sağlanmasıydı. Bu da kapitalist canlanmayı beraberinde getirecekti.

Avrupa sermayesi

Tarihsel köklerinin 1957'deki Roma Anlaşması olduğu bilinen bir ezber olsa da AB'nin temeli büyük sermayenin bu projesine dayanır ve 1949 yılında NATO'nun kuruluşuyla pekiştirilir.

Roma Anlaşması, "kalkınma, iş birliği, serbest ticaret" ana sloganıyla yola çıkarken, Avrupa sermayesi, 2. Dünya Savaşı sonrasında kapitalist sistemde oluşan ABD hegemonyası karşısında, Fransa ve Almanya önderliğinde kendini yeniden örgütlemeyi hedefleyecekti.

1950'li yıllarda gücünü arttıran Avrupa sermayesi, 1960'larla birlikte ABD hegemonyası karşısında bu hedefi öne çıkarırken 1990'larda artık ekonomik, siyasi, kültürel ve askeri olarak alternatif bir küresel güç olma iddiasını büyütecekti.

Maastrich (1992) ve Amsterdam (1997) anlaşmalarıyla sermayenin önündeki engellerin kaldırılması "yasalaşırken" mallar, insanlar, sermaye ve hizmetlerin serbest dolaşımı sağlanıyor, pazar genişliyordu. Bütün bu sürece Avrupa Komisyonu, Bakanlar Konseyi ve Avrupa Parlamentosu'ndan oluşan siyasi ve bürokratik kurumsallaşma eşlik ediyordu. AB'nin tam boy piyasacılık olduğu bir kez daha teyid edilirken Avrupa işçi sınıfının elde etmiş olduğu bütün tarihsel kazanımlar bir bir elinden alınıyor, sermayenin emekçilere sunduğu ekonomik refah ve bireysel özgürlük ise yoksullukta eşitlenmekten başka bir şey getirmiyordu.

Genişleme, serbest dolaşım gibi uygulamalar ise sermaye için daha geniş pazar, daha fazla ve ucuza emek sömürüsünden başka bir anlama gelmiyor. Yunanistan'dan, İspanya'dan, İtalya'dan, Portekiz'den başlayarak birlik ülkesi üyelerin emekçilerinin karşı karşıya kaldığı bugün tam olarak budur.

Pazar'ın ihtiyaçlarına uyumlu bir Avrupa

2008'le başlayan kapitalizmin yapısal kriziyle birlikte AB'nin, başta Almanya olmak üzere, merkez ülkeleriyle ABD arasında ve bu ülkelerle diğer AB üyeleri arasındaki rekabet ve çelişkiler daha da keskinleşmiştir. İngiltere'nin birliğe katılmasının esas nedeni olan Avrupa'nın Almanya ve Fransa arasında bölüşümünü engelleme hedefi gerçekleşemediği gibi özellikle Almanya'nın güçlenmesi de engellenememiştir.

İngiltere için AB'den çıkmak (Brexit) da şimdilik bu anlamda pek işe yaramış görünmüyor. Emperyalist Almanya güçlenmeye devam ediyor. Kartlar yeniden karılırken, AB'nin emekçi halklarına dayatılan seçme özgürlüğü Almanya Şansölyesi Merkel'in deyimiyle "pazarın ihtiyaçlarına uyumlu" olmadığı takdirde gayri meşru olmakla sınırlandırılıyor.

Komşumuz Yunanistan'da Türkiye solcusuna umut olan ve ülke içinde benzerlerini çıkarmaya sevk eden SYRIZA hükümetinin lideri Çipras'ın da bunu doğrulayan "Yatırımcı camiası hükümetimiz açısından son derece olumlu olan sonuçları görmeli. Yıllardır tıkanıp kalmış özelleştirmeleri hayata geçirdik. Yakında daha çoğunu da yapacağız. Yani çok ilerleme kat ettiğimizi düşünüyorum. Elbette daha fazlasını yapmalıyız. Bazı durumlarda kendi içimizdeki iletişimi artırmaya ihtiyacımız var fakat sanmıyorum ki bu gerçek bir sorun teşkil etsin." sözleri, ABD desteğini de, sonrasındaki Alman emperyalizmine teslimiyetini de, sermaye sınıfına yaklaşımını da ifade ediyor.

Anti-emperyalizmi ulusalcılıkla/milliyetçilikle eşitleyen, Avrupa'nın muhtelif

kaynaklarıyla fonlanan Türkiye "solcusu"na hatırlatalım: Emperyalist düzende esas olan, emperyalizmin ve onun zemini olan kapitalizmin sömürü ilişkileridir. Bu sömürünün sürdürülmesi için gerektiğinde askeri güç devreye girer. 1990'ların başında Yugoslavya'nın parçalanması ve bir katliam coğrafyası haline gelmesinde ABD emperyalizmiyle paylaşım kavgasına giren Almanya başta olmak üzere AB emperyalizminin katkılarını hatırlatalım.

Türkiye emperyalist basınçtan muaf mı?

Bugün, "AB politikası Türkiye'nin partiler ve kişilere göre değişen bir politikası değildir. 50 yılı aşkın bir süredir devlet politikası haline gelmiştir. Günlük gelişmelere göre tavır değiştirmek doğru değil." diye etekleri tutuşanlara bir müjde verelim: AKP iktidarının, Avrupa Parlamentosu'ndan Türkiye'yle müzakereleri dondurmaya ilişkin çıkan tavsiye kararına uzanan AB ile gerilimli ilişkisinin kopmasının pek de mümkün olmadığını söylemek gerekir.

Avrupa Birliği'nin AKP'ye,"AB uyum yasaları" ile Türkiye'de emekçilere saldırı ile piyasalaşmaya eşlik eden, emperyalizmle bağımlılık ilişkisini güçlendirecek şekilde "demokratikleşme" adıyla Cumhuriyet'in tasfiyesinde tam boy desteğini geçerken not edelim.

Kaldı ki, Türkiye'nin 2016 yılı toplam ihracatının yüzde 48,5'i, ithalatının ise yüzde 38,9'u AB ile olurkenTürkiye ve Avrupa sermayesinin gündeminde "müzakerelerin devamı ve Gümrük Birliği'nin güncellenmesi" olduğu açıkça ifade ediliyor.

Bugün olan biten, uluslararası sermayenin yeniden yapılanması ve emperyalizmin yeniden paylaşım ve konumlanışı karşısında Türkiye'nin bu güçlerle bağımlılık ilişkisinin belirlenmesidir. Sermaye sınıfının ihtiyaç ve olanaklarının oluşturduğu basınç emperyalist hegemonyadaki bu gerilimlerden muaf değildir.

Türkiye sermayesinin de onun siyasi iktidarının da emperyalizmden herhangi bir şekilde kopmayacağı, açıktır.

Ancak, görünen o ki, emperyalizmin ideolojik hegemonyası Türkiye solunun önemli bölmelerini de 1980'ler ve '90'larla birlikte belirlemeye devam etmektedir.

Sol'da emperyalizm karmaşası

Toplumsal kurtuluşun önüne bireysel kurtuluşu koyan ve haklar ve özgürlükler mücadelesini buraya sıkıştıran, bu anlamda da emekçi kitlelerin hak ve kurtuluş mücadelesi yerine sivil toplumu koyarak öznesi silikleştirilen hareketler, olası kopuşların da objektif olarak önüne geçmektedir.

AB'den Emeğin Avrupası'nı çıkarmaya çalışarak demokrasi ve özgürlük beklentisi, Türkiye solcusunu tarihsel ilerleme olan Cumhuriyet'ten de koparmış, temel mücadele gerçeğinin üzerini örtmesine vesile olmuştur.

Uluslararası tekellerin, bankaların karşısına işçilerin, emekçilerin, yoksulların mücadelesini koymak yerine, inanç özgürlükleri, dar coğrafi ve etnik aidiyetlerin, kimliklerin özgürlüğü konmuş, mücadele insan olmaya zaten içkin olan vicdana kadar daraltılmıştır.

Böylece emek – sermaye çelişkisi ile emperyalistler arasındaki kanlı paylaşım çekişmelerinin üzeri örtülmüştür.

AKP'yi bütün bu bağımlılık ilişkilerinden soyutlayarak, kendinden menkul bir güç olarak karşıya almak onu var eden sermaye ve emperyalizm ile bunlara eşlik eden ve bizzat beslenen gericiliğin üzerini de örtmek demektir.

Türkiye sermaye sınıfının uluslararası sermayenin yeniden yapılanması ve emperyalizmin yeniden paylaşımındaki konum alış çabalarını, bunu yaparken işçi sınıfına dönük saldırılarla, yoksul çocukların kanını rahatlıkla pazarlık malzemesi yaptığını gözden kaçırmak demektir.

Bu da AKP ile sermaye arasında, AKP ile ABD arasında, AKP ile Almanya'nın başını çektiği AB emperyalizmi arasında kaybolmaktır.

Oysa karşımızdaki cephe açık seçik ortadadır. Karşımızdaki sermaye egemenliğinin ta kendisidir. Onunla mücadele etmek anti-emperyalizmi başa yazmaktan geçer ve asla akıldan çıkarılmamalıdır ki toplumların tarihi, sınıf savaşımları tarihidir.

Rakka savaşı: Kürt sorunu mu, ABD sorunu mu?

Neşe Deniz Babacan

Yaklaşık bir yıldır gündemde olan Musul ve Rakka operasyonları başlığında emperyalizm cephesinde büyük bir yol alındığı açık bir şekilde görülüyor. 2014 yılının yaz aylarında IŞİD'in Musul ve Tikrit'i ele geçirdiği zaman işin bu noktalara kadar gelebileceğinin belirteçleri ortaya çıkmaya başlamıştı.

Yine 2014 yılında Suriye'nin üçüncü büyük vilayeti olan Rakka, IŞİD tarafından ele geçirilip "İslâm Devleti"nin başkenti ilan edildiğinde ise, Suriye ve artık Irak'ı da kesen savaş denkleminde yeni bir safhaya geçildiği ortaya çıktı.

Çünkü artık Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra Irak ve Suriye adıyla şekillenen iki Arap devletinin verili durumları ortadan kalkmış ve bu iki devlet her türlü müdahaleye açık hale gelmişti. Bu durumdan tabii ki öncelikle emperyalist güçlerin istifade etmeye çalışması ise kaçınılmaz görünüyordu.

Yeni Sykes-Picot ve ABD'nin bölgeye tekrar girişi

Bilindiği ya da hatırlanacağı üzere Sykes-Picot Anlaşması, 1916 yılında İngiltere ile Fransa arasında Ortadoğu'daki toprakların mandalaştırılarak dönemin emperyal güçleri arasında paylaştırılması için ortaya konulmuştu.

Öncelikle gizli kalan bu anlaşma, 1917 Büyük Ekim Devrimi sonrasında, Rusya'daki sosyalist devrimci iktidar tarafından ortaya çıkarılınca, emperyalist güçlerin planları değişti.

Mandalaşma süreçleri yerini gecikmiş ulus devletlere, emperyalizme koşulsuz ve tam boy bağımlılık ise yerini Arap milliyetçiliğinin İngiltere karşıtı hareketlerine ve sonrasında Baas rejimlerine bıraktı.

Ancak Sykes-Picot'nun ilk çizdiği sınırlar güncelliğini korumasa da Ortadoğu'da sınırların cetvelle çizildiği ve iki kutuplu dünyaya göre şekillenen yerel iktidarlar ortaya çıktı. Sovyetler Birliği'nin çözülüşünden bugüne kadar, kapitalist-emperyalist sisteme

tam boy entegre olmayan bu iktidarlar ise sürekli emperyalist saldırganlık ile karşı karşıya kaldı.

Amacımız tarihsel çözümleme değil. Ancak son yıllarda yaşananları asgari düzeyde tarihsel bir çerçeveye oturtma zorunluluğumuz bulunuyor. Bu noktada ise iki parametreyi gündeme getirmek gerekiyor. Emperyalist sistem açısından çürük dişler olarak görülen Irak ve Suriye'ye dönük yapılan sistematik müdahaleler, bugün IŞİD gerçeğini ve ABD'nin Irak işgalinden sonra bölgeye tekrar girişini açıklamak açısından önem taşımaktadır.

Birinci parametre, IŞİD'in Rakka'yı işgal ve başkent ilan ederken bunu "Sykes-Picot" ile 100 yıl önce atılan adımların yıkılması gerektiğini ortaya koyarak Suriye'nin Irak'a açılan kapısını ele geçirmesiyle şekillendi. Bu durum başka tartışmaları da beraberinde getirdi: IŞİD'in temsil ettiği değerlere karşı yeni mandacı bir yaklaşıma sarılmak. Emperyalist yönelimler ile herhangi bir sorunu bulunmayan tüm liberal, sermaye ve sömürü yanlıları, Irak ve Suriye'nin parçalanması ile halkların özgürleşebileceğini savunanlar, bu teze sahip çıkarak başta ABD olmak üzere emperyalist devletlerin bölgeye yeniden girişinin yolunu yaptılar.

İkinci parametre ise böylelikle adlı adınca, ABD'nin bölgeye yeniden girişi oldu. 2003'te başlatılan Irak işgali ile belirli bir seviyeye ulaşan emperyalist saldırganlık, "IŞİD'e karşı mücadele" maskesi altında bölgeye askeri ve siyasi olarak yerleşmeye başladı.

1916 yılındaki Sykes-Picot İngiliz ve Fransız emperyalizminin mandacı ve paylaşımcı stratejisi idi. Ancak 1917 Devrimi'nin etkisi sayesinde amaçlarına tam anlamıyla ulaşamamıştı. Bugün ise IŞİD'e karşı mücadele adı altında, 100 yıl önce yarım kalan hayaller yeni Sykes-Picot planları için hayata geçirilmeye çalışılıyor.

Rakka operasyonu ne için?

Emperyalizmin bölgeye yerleşmesinin arka planındaki bazı olguları not ederek ilerlemekte fayda bulunuyor. Bunlardan birincisi, tarihsel olarak süren ve günümüzde de devam eden enerji kaynakları, pazarları ve yolları üzerindeki hegemonya arayışı. Azeri ve Ortadoğu petrol ve doğalgazının İsrail limanlarına en güvenli ulaştırabileceği yolların tesis edilmesi ve bunların sorunsuz bir şekilde emperyalizmin hizmetine sunulması bu noktada önemli bir parametre olma vasfını koruyor. İşin siyasi yanında ise 90'lı yıllardan beri devam eden İran'ın kuşatılması ve geriletilmesi başlığını eklemek gerekmektedir.

Bunlarla birlikte İsrail'in bölgedeki güvenliği, esas başlıklardan bir tanesi olarak her zaman emperyalist güçlerin ajandasında yer almaktadır. Son olaraksa İran, Suriye,

Lübnan Hizbullah'ı tarafından kurulan ve güncel olarak Rusya'nın açık desteğini alan Şii ekseninin dağıtılması emperyalizmin hedefleri arasında görülmelidir. Irak işgali son tahlilde bölgede Sünni bir eksenin kurulması ve bunun Büyük Ortadoğu Projesi olarak lanse edilmesinin başlangıç noktası sayılabilirdi. Emperyalizm açısından başarıyla sonuçlanmayan bu proje güncellendi ve günümüzde yeni ittifaklar zinciri oluşmaya başladı.

İttifaklar zincirinin ortasında Kürt devletleşmesi

Tüm bu gelişmelerin ortasında Rakka operasyonu ile paralel ortaya çıkan bir diğer başlık ise Kürt devletleşme olgusu olarak tarih sahnesine çıktı. Irak'ın işgali sonrası parçalanması ile bölgesel yönetimi devlet formuna taşımaya çalışan işbirlikçi Barzani iktidarı, burada oluşan ittifak zincirinde yerini aldı. 200 bin kişiye yaklaşan ve İngiltere, Fransa ve ABD tarafından eğitilip silahlandırılan Peşmerge gücüyle Irak Kürdistanı'ndaki emperyalist stabilizasyonun temsilciliğini yapan Kürdistan Demokrat Partisi, bugün 2004'ten beri ertelenen Kerkük referandumu aracılığı ile devletleşme başlığında mesafe kaydetmeye çalışıyor.

Bu ittifak zincirinde yer alan bir diğer unsur ise PYD oldu. 2000'li yılların başından itibaren PKK'nin kararıyla Suriye'de örgütlenmeye başlayan PYD, Suriye'deki savaşın boşluklarına yerleşerek şekillendirdiği özyönetimler üzerinden bir iktidar modeli oluşturmaya çalışıyor. Ancak benzeri şekilde, nasıl Peşmerge Musul'da emperyalistlerle birlikte "IŞİD'e karşı" savaşıyorsa, PYD'nin hesabına ise Amerikan silahlarıyla Rakka operasyonunun yürütücülüğünü yapmak düştü. Geçtiğimiz günlerde PYD'nin bir sözcüsü tarafından, Rakka savaşında Rusya'nın değil Uluslararası Koalisyon'un tarafını seçtiklerinin ifade edilmesi bunun alenileşmesi olarak görülebilir.

Buradaki bazı noktaların ise altının çizilmesinde sonsuz fayda bulunmaktadır.

Kürt siyasetinin kendi topraklarını gerici cihatçı çetelere karşı savunması ile Rakka operasyonu arasında doğrudan bir ilişki kurmak oldukça zordur. Rakka operasyonu bizzat emperyal politik bir çerçeveye oturtulmak durumundadır. Hem emperyalizm ile PKK arasında kurulan ilişkinin, hem de Rakka operasyonunda PYD'nin rol üstlenmesinin, "IŞİD'e karşı özgürlük savaşı" bağlamında değerlendirilmesi gerçeklerin üzerini örtmek anlamına gelmektedir.

Ek olarak PKK ve PYD'nin Suriye'deki meşru iktidarın yıpratılma ya da devrilmeye çalışılması konusundaki tutumu bugüne kadar karşımıza çıkan örneklerden de bellidir. En iyi ihtimalle Rusya, İran ve ABD arasındaki üçgene oynamaya çalışan Kürt siyasi hareketi, emperyalizm tarafından yaratılan nesnel durumun merkezine yerleşmiştir. Tarihte de örneklerini gördümüz üzere her nesnellik müdahale edilmesi gereken yanlar barındırdığı gibi kendi öznelliğini de yaratır. PYD'nin içinde bulunduğu durum bu

şekilde değerlendirilmeli. PYD son tahlilde boşluklara oynamaktan vazgeçerek güncel olarak ABD ile işbirliğinin yolunu seçmiş durumdadır.

İşte bu yüzden bugün Rakka operasyonunun, devrimci bir halk savaşı, büyük bir özgürleşme harekatı ya da Kürt devletleşmesinin en büyük hamlesi olarak görülmesi doğru değildir. Sosyalizm adına buna destek vermek, olumlamak ya da yüceltmek ise körlük değilse, yapılan büyük bir yanlıştır.

Rakka operasyonu öncesi ve sonrasına biraz da bu pencereden bakmak gerekiyor. Dolayısıyla bugüne kadar emperyalist güçler tarafından beslenip büyütülen cihatçı örgütlere karşı verilen mücadele, anti-emperyalist bir yönelim taşımadığı ve safını bunun üzerinden belirlemediği oranda ezilen ve sömürülen halklar değil emperyalistler kazanmaktadır.

Elveda Lenin…

Cengiz Kılçer

Lenin'in "Emperyalizm: Kapitalizmin En Yüksek Aşaması" isimli çalışması günümüzde kimi sol sosyalist çevreler, partiler tarafından unutulmuş bir çalışma olarak görünüyor. Ama Lenin'in bu "broşür" için yazdığı önsözde dediği gibi, emperyalizmin ekonomik bağlamda köklerinin kavranmasına yardım etmekle beraber bu incelenmedikçe, modern savaşı ve modern siyaseti anlamak ve değerlendirmek olanaksızdır. Emperyalizmin Ortadoğu ve dünyanın diğer bölgelerindeki saldırganlığının gerçek sınıfsal niteliğinin kanıtları nelerdir? Daha doğrusu, gerçek sınıf niteliğinin kanıtları, kuşkusuz savaşın diplomatik tarihinde değil, tüm savaşan ülkelerdeki yönetici sınıfların nesnel durumunun tahlilinde bulunacaktır.

"Emperyalizm, her yere, özgürlük değil, egemenlik eğilimi götüren mali sermayenin ve tekellerin çağıdır. Bu eğilimin sonucu ise şöyle olmaktadır: Siyasal rejim ne olursa olsun, her planda gericilik ve bu alanda mevcut uzlaşmaz karşıtlıkların aşırı derecede yoğunlaşması; aynı biçimde ulusal baskı ve ilhak eğilimleri de, yani ulusal bağımsızlığın bozulması da özellikle yoğunlaşmaktadır. (çünkü ilhak, ulusların kendi kendini yönetme hakkının çiğnenmesinden başka bir şey değildir.)" (Emperyalizm, Kapitalizmin En Yüksek Aşaması s. 146)

Biz komünistler Leninizm'i, Marx ve Engels tarafından ortaya konan, toplumun bilimsel kavranışının geliştirilmesi olarak kabul ederiz. Leninizm'in, Marksizm'in Rusya'ya mahsus koşullara uygulanması olduğunu söylenegelir. Ama bu söylemin kendisi koskoca bir resmin sadece belli bir yerine odaklanmak demektir ki bütünü gözden saklı tutar. Leninizm, kendi iç çelişkileriyle, kapitalizmin çöküşüyle bir devrimin gerçekleşmeyeceğini ve bunun yerine bir 'öncü parti' (komünist parti) tarafından getirilmesi gerektiğini ısrarla vurgulayan Lenin'in stratejisini tanımlamak için kullanılır. Leninizm, genel olarak proleter devrimin teorisi ve taktiğidir. Leninizm, sermaye düzeninin çelişkilerinin en uç noktaya kadar keskinleşmiş, proleter devrimin pratiğin acil bir sorunu haline gelmiş olduğu, işçi sınıfının devrime hazırlanma, eski döneminin yeni döneme, sermaye düzenine dolaysız saldırı dönemine çoktan gelip dayandığı ve geçtiği emperyalizm koşulları altında gelişmiş ve biçimlenmiştir.Lenin, emperyalizmi "can

çekişen kapitalizm" diye niteler. Neden? Çünkü emperyalizm, kapitalizmin çelişkilerini, devrimin başladığı en yüksek dereceye, en uç sınıra vardırır. Karl Marks'ın kaleme aldığı "Feuerbach Üzerine Tezler"in 11. tezini hatırlayalım: *"Filozoflar dünyayı yalnızca çeşitli biçimlerde yorumlamışlardır; oysa sorun onu değiştirmektir"*. Yani felsefenin amacı dünyayı yorumlamak değil değiştirmektir, bunu "sınıf mücadelesi tarihin itici gücüdür" olarak yorumlamak mümkündür. Leninizm, bu 11. tezin Rusya özgünlüğünde teorik ve pratik uygulanmasıdır demek abartı olmayacaktır.

Lenin, Avrupa'nın çevre ile olan ilgisinin yoğunlaşmasıyla birlikte emperyalizm teorisini geliştirir; bu yoğunlaşma 19. yüzyılın ikinci yarısında başlamıştır. Sermaye, birkaç büyük finansal oligarşi ile bütünleşmiştir ve liderliğindeki büyük tekelci şirketlere yoğunlaşmaktadır. Lenin, bu iki gelişmenin içsel olarak bağlantılı olduğunu teorileştirmiştir. Sermayenin yoğunlaşması eşitsizliği yaratır. Temelde eşitsizlik, toplam talep seviyelerini kısıtlamıştır. Yetersiz talep, sürekli gerçekleşen krizlere yol açar. Emperyalizm, Marx ve Engels tarafından henüz "görülemeyen yeni bir gelişmeydi". Marx'ın içinde yaşadığı tarihsel dönem, sermayenin uluslararasılaşmasının bu en erken evresinde pek olağan karşılanmalıdır. Lenin, kapitalizmin daha üst bir evreye, aşamaya dönüştüğünü görmüştür. Bunu anlama anahtarı, özgür rekabetten tekele geçişin ekonomik analizidir: "Emperyalizm, kapitalizmin tekelci aşamasıdır." Tekelci kapitalizm ya da emperyalizm, kapitalizmin, belirleyici özelliği serbest rekabetin yerini tekellerin egemenliğinin alması olan en yüksek ve son aşamasından başkaca bir şey değildir.

Lenin'in Zürich'te 1916 ilkbaharında yazdığı "Emperyalizm: Kapitalizmin En Yüksek Aşaması" kitabının sosyalist literatürde etkisi büyüktür, hâlâ güncelliğini korumaktadır ve biz komünistler için bir kılavuz niteliğindedir. O günden beri dünyada bir dolu alt üst oluşlar, kopuşlar, sıçramalar yaşandığını kim inkâr edebilir? Aradan geçen bu kadar yılın ardından "Emperyalizm: Kapitalizmin En Yüksek Aşaması"ndaki başlıca çözümlemelerin hâlâ gündemde ve muteber olduğunu yakıcı olarak görüyor ve yaşıyoruz. Stalin, 26 Ocak 1924'te şöyle diyordu: "Lenin'in büyüklüğü, her şeyden önce, Sovyetler Cumhuriyeti'ni yaratarak, tüm dünyanın ezilen yığınlarına, kurtuluş umudunun kaybolmadığını, büyük toprak sahiplerinin ve kapitalistlerin egemenliğinin sonsuz olmadığını, emek düzeninin, emekçilerin kendi çabalarıyla kurulabileceğini ve bu yönetimi gökte değil, yeryüzünde kurmak gerektiğini fiilen göstermiş olmasındadır."

DOSYA: Ortadoğu'yu anlama kılavuzu
18 Haziran 2017

Ortadoğu'da sorun ne?

TKH

Emperyalizmin kuklası Sünnilik

Zafer Aksel Çekiç

Şii kuşak mı yaratılmak isteniyor?

Ali Ateş

AKP'nin seraba dönen hülyaları

Neşe Deniz Babacan

ORTADOĞU'YU ANLAMA KILAVUZU

Dünyanın en önemli enerji kaynaklarının bulunduğu ve bu nedenle emperyalizmin doğrudan veya dolaylı müdahalelerinin eksik olmadığı Ortadoğu'da dostluklar, ittifaklar, düşmanlıklar her an değişebiliyor. Türkiye'de 1923 Cumhuriyeti'nin mesafeli olduğu Ortadoğu'ya balıklama dalan İkinci Cumhuriyet rejimini anlamak için Ortadoğu'yu anlamak da önemli.

Müslümanlar arasında eksik olmayan çatışmaların ve kavgaların ne olduğunun pek bilinmemesi, tarafların anlaşılamaması aynı zamanda sağlıklı tepkileri de engelliyor. Emperyalizmin oyun alanı Ortadoğu'da Sünniler ve Şiileri, İsrail'i, şeyhlikleri, Müslüman Kardeşleri anlamadan Türkiye'nin geleceğinin de görülmesi mümkün değil.

PUSULA bölümümüzde bu hafta "Ortadoğu'yu anlama kılavuzu" ana başlığıyla dört yazı bulunuyor. "Ortadoğu'da sorun ne?" yazısı dışında, dosya içerisinde "Şii kuşak mı yaratılmak isteniyor?", "Emperyalizmin kuklası Sünnilik" ve "AKP'nin seraba dönen hülyaları" yazıları okunabilir.

Ortadoğu'da sorun ne?

Gazete Manifesto

2011 yılında Tunus'tan başlayıp tüm Arap ülkelerine yayılan "Arap Baharı" günlerinin kötü birer anıya dönüştüğü ve elde cihatçı terör örgütlerine karşı samimiyetsiz bir savaşın sürdürülme zorunluluğu ve artık kendi hamilerine de sık sık yönelen vahşeti kalmıştı durumda.

Aslında "Arap Baharı" ilk önce Bahreyn'de boğulmuştu. Suudi Arabistan'ın askeri müdahalesiyle Şii nüfusun başını çektiği halk ayaklanması, aynı dönemde Tunus, Mısır, Suriye ve hatta Libya'da allanıp pullanarak pazarlanan Sünni karakterli halk ayaklanmalarına karşın vahşi bir şekilde bastırılırken "Arap Baharı"nın esamesi okunmuyordu.

Bugün ise "bahar" diyenlerin "kış" demek zorunda kaldığı bu emperyalist müdahale, Libya'da, Suriye'de ve Afrika'da kafa kesen, pazar yerlerini bombalayan vahşi cinayet ve terör şebekeleri dışında bir mirasa sahip değil.

Sünniler ve Şiilerin tarihsel kavgası

Tüm bu çatışmaların kökeninde ise Şiiler ve Sünniler arasındaki tarihsel karşıtlık yatıyor. Tarihsel ve dinsel yönü bir yana Ortadoğu'yu anlamak için öncelikle bu karşıtlığın akıldan hiç çıkartılmaması gerekiyor.

Şiilik denilince kuşkusuz İran akla geliyor. Ancak Azerbaycan, Irak ve Bahreyn de Şii nüfusun oranının 2/3'yi aştığı önemli ülkeler olarak karşımıza çıkıyor. Bununla birlikte Lübnan'da yüzde 50'yi, Kuveyt'te yüzde 30'u, Pakistan ve Afganistan'da yüzde 20'yi ve Suudi Arabistan ve Katar'da yüzde 15'leri bulan Şii nüfus barınırken İran'daki Sünniler ise nüfusun ancak yüzde 8'ini oluşturuyor. Nüfusun içinde Arapların oranı ise ancak yüzde 3 düzeyinde kalıyor.

Bu nüfus dengeleri İran'ın ideolojik ve politik hattı ile birleşince Arap ülkelerine müdahale olanakları sağlarken İran'ın da kendini büyük ölçüde korumasını sağlıyor. Nitekim geçtiğimiz günlerde başkent Tahran'da IŞİD'in gerçekleştirdiği çifte saldırılar

bu ülkede 1979'dan beri yaşanan ilk terör eylemleri olma niteliğini de taşıyor.

Şii-Sünni çekişmesinin yansımaları

Şiiliğin, İran'ın temel birlik dayanağı da olması nedeniyle tarihsel olarak da daha politik bir dinsel inanç olması Sünniliğe karşı politik bir mücadele hattının ortaya çıkmasının temel nedeni sayılabilir. Şiiliğin, bulunduğu coğrafyaların gereği olarak, ABD ve İsrail karşıtlığı ile somutlanan ideolojik tavrının da bir meşruiyet kaynağı olarak kullanıldığı biliniyor.

Bu bağlamda, Şii-Sünni geriliminin en somut yansımasının İsrail ya da bir Yahudi devletinin bölgedeki varlığını kabul edip etmeme ile başlayan yansımalarının şaşırtıcı sayılmaması gerekir.

Daha önce 1980-1988 arasında devam eden uzun Irak-İran Savaşı ile başlayan son dönemlerin Şii-Sünni çatışması ise Irak'ta ABD işgali başlayan boşlukla birlikte tüm bölgeye daha da fazla yayıldı. Filistin Halk Kurtuluş Örgütü'nün başı çektiği Filistin Kurtuluş Örgütü döneminde uzun yıllar özellikle Sünni siyasal İslamcıların yüzüne bile bakmadığı Filistin sorununu, önce Şiilerin ve bir süre sonra Şiilere karşı Sünnilerin desteklediği bir hale geldiği not edilebilir.

"Arap Baharı" sonrasında başlayan "vekalet savaşları" dönemi ise Sünni-Şii çatışmasının doruk noktası olarak tarihte yerini aldı. Lübnan, Suriye, Irak ve İran hattının bölünmesi, Türkiye ile Arap şeyhlikleri arasında kara bağlantısının sağlanması, İran'ın Arap Yarımadası'nı doğusundan ve güneyinden çevrelemesinin önüne geçilmesi ve İsrail'in güvenliğinin de sağlanması amacıyla İran'ın etkinliğinin ortadan kaldırılması hedefleniyordu.

Bu hedefin önemli ölçüde başarısızlığa uğradığı ve Irak ile Suriye'nin kuzeyinde bir Kürt siyasi varlığının bu bağlamda değerlendirmeye alındığı da geçerken söylenmeli.

Sünnilerin "Kardeş" kavgası

Sünnilerin ise tüm saldırganlıklarına rağmen ve bir ölçüde de bu yüzden, esas olarak savunma konumundaki Şiiler kadar bütünlük ve politik bir hat tayin edemedikleri görülüyor.

Sünni güçlerin temel özelliğinin emperyalizmin maşası rolünden öteye bir anlam ifade etmiyor oluşu not edilmeli. Şiiliğin birlik yaratma becerisi Sünniler arasında yerini dinsel "rekabet" görüntüsüne bırakıyor. Çeşitli mezhep ve tarikatların birbirleriyle mücadeleleri ve diğer Sünni mezhep ve tarikatlara karşı bile mücadelesi dikkat çekiyor.

Ancak daha temel bir ayrım, 1920'lerin sonunda İngiltere ve ABD'nin bir aparatı

olarak kurulan ve gelişen siyasal İslam'ın temel örgütü Müslüman Kardeşler, "Arap Baharı" ile Mısır ve Tunus'ta iktidarı alıp Suriye'de selefi terör örgütleriyle kol kola bir isyana kalkışsa da, tıkandığı noktada Suudi Arabistan başta olmak üzere Arap şeyhlikleri tarafından boğulmuş oldu.

Sünnilik içinde mezhepsel ayrımların yanı sıra Müslüman Kardeşler ile Arap şeyhlikleri arasındaki ayrımın tam olarak bir iktidar mücadelesi olduğu ve "demokrasi" söylemiyle seçimle iktidarın belirlenmesi için mücadele yürüten Müslüman Kardeşler'in hanedanları doğrudan tehdit etmesi olduğu açık olmalı.

Ortadoğu'da Müslümanlar arasındaki ilişkilerde temel ekseni, kuşkusuz, Sünni-Şii karşıtlığı oluşturuyor. Diğer yandan ise Müslüman Kardeşler ile şeyhlikler arasındaki mücadele de Sünni ekseni kesen önemli bir ayrım olarak ortaya çıkıyor. Ortadoğu'yu anlamak için Sünni-Şii ayrımını, hanedanların sürekliliğini ve mezhepsel, tarikatsal ayrımları akılda tutmak gerekiyor.

Emperyalizmin kuklası Sünnilik

Zafer Aksel Çekiç

Sünni dünyası İslam'ın çok büyük bir toplamını oluşturuyor. Bu durum, nüfusun yanı sıra, ülkelerin sayısı, coğrafi konumları ve dağılımı, ekonomik büyüklükleri ve stratejik ilişkileri gibi pek çok parametre açısından böyle. Afrika, Avrupa ve Asya'ya yayılan Eski Dünya'nın ortasındaki bir kuşak neredeyse bütünüyle Sünni Müslümanların çoğunluğu oluşturduğu ülkelerden oluşuyor.

Bununla birlikte, Sünniliğin bir bütün olarak bağlayıcı ve birleştirici bir kimlik oluşturmadığı da ifade edilmeli. Kuzey Afrika ülkeleri, Türkiye ve Orta Asya cumhuriyetleri gibi pek çok ülkede önemli ve tarihsel bir laiklik damarı var. Bir başka açıdan bu ülkelerde emperyalizmin aparatı olan siyasal İslam'ın temsilcisi Müslüman Kardeşler ve türevlerinin "demokrasi" mücadelesi ile Arap şeyhliklerinin uzlaşmaz çelişkilerinin altı çizilebilir. Yine, cihatçı terörün büyük vahşetinin Hicaz hattı dışında sınırlı etkisi ve toplumsal tabanı olan selefilik ve türevleri ile bir yabancılaşmayı getirdiği de söylenebilir.

İşte bu tabloda, Sünni bir siyasetten bahsetmek mümkün olmasa da bu coğrafyalardaki "uyumsuz" unsurların temizlenmesi açısından Sünni güçler arasında sürekli bir rol biçme, rol kapma ve mücadelenin olduğu görülüyor. Dışarıdan zaman zaman fazla karmaşık ve anlaşılmaz görünse de artık belirli bir tarihselliği de olan Sünni güçlerin ortak özelliğini ise emperyalizmle işbirliği içinde olmaları oluşturuyor.

Şeyhliklerden cumhuriyetlere işbirlikçilik

Konumuzun dışında olan dinsel farklılıklar bir yana siyasal açıdan bakıldığında Sünni İslam'ın temsiliyetinin emperyalizm işbirlikçiliği üzerinden tarif edildiği tartışmasız. Sünni kimliği öne çıkan Irak'ın Saddam Hüseyin döneminde İran ile savaşması, Kuveyt'i işgale kalkışarak ABD'nin bölgeye gelmesi için mazeret sunması, on yıllardır emperyalist savaş örgütü NATO'nun üyesi olan Türkiye, ABD'nin kuklası Suud hanedanı, "Arap Baharı"nda emperyalizmin yol verdiği Müslüman Kardeşler, onları son derece kanlı bir biçimde deviren General Sisi, özellikle son dönemde İngiltere'den Filipinler'e yaptığı eylemlerle ne kadar kullanışlı bir araç olduğunu gösteren IŞİD'e

kadar Sünni dünyasının tüm aktörlerinin başta ABD olmak üzere emperyalizmin hizmetkarlığının ne yeni ne de geçici olmadığı bilinmeli.

Bu bağlamda, bugüne kadar yaşananlar bir yana, bu aktörlerden demokrasi veya gelişim beklemenin beyhudeliğinin tartışılmaz olduğunu kabul etmek gerekiyor. ABD'den rol kapmak peşinde Beyaz Saray önünde kuyruğa girenler veya ağırladıkları Başkanlarından aldıkları talimatı hemen ertesi gün icraya koşanların yönetim şeklinin, ideolojilerinin, inançlarının bir önemi olmadığı görülüyor. Kuşkusuz, bu türden başlıklar iç gerilimler olarak bir yer tutmakla birlikte işbirlikçilikte el yükseltmek dışında bir anlam ifade etmiyor.

Dolayısıyla, önümüzdeki dönemde Suudi Arabistan'ın başını çektiği "İslam Ordusu"nun ete kemiğe bürünmesi ve bir role kavuşmasına yönelik adımlar atılacağını en başta söylemek gerekiyor. Ancak "Müslüman Kardeşler"e karşı ittifakına rağmen Mısır'ın, Pakistan'ın ve Türkiye'nin ne ölçüde rol alabileceği, en azından bu aşamada, kolay cevaplanabilir bir soru değil.

Bunun dışında, Sünni güçlerin Libya ve Suriye başta olmak üzere bölgedeki çatışmaların sona ermesi adına etkin roller üstlenmek istedikleri, dahası bunun emperyalizm tarafından da önerildiği anlaşılıyor. Son yaşanan Katar meselesinin bu boyunun olduğunu da değerlendirmek gerekiyor.

Emperyalizmin "siyasal İslam" aparatı: Müslüman Kardeşler

Bir CIA ajanı olan Graham Fuller'in önerdiği adlandırmayla siyasal İslam birkaç yıl gibi kısa bir sürede saman alevi gibi parlayıp söndü. Türkiye'de Gülencilerin ve Ortadoğu'da Müslüman Kardeşler'in oturduğu bu hat, görece Tunus dışında, kendisine katliamlarla dolu bir son hazırlamış oldu. Bu çerçevede, Mısır ve Suriye'de bir iç savaş aracı haline gelen İhvan örgütlerinin yanında kanlı darbe girişimiyle FETÖ'nün benzerliğinin görülmesi gerekiyor.

Müslüman Kardeşler, tarihsel gelişimi çerçevesinde cumhuriyet ve demokrasi yanında yer alması, laik ülkelerde ılımlı İslamcı iktidarlar hedeflerken Arap şeyhliklerinde ise hanedanlara karşı bir pozisyon anlamına geliyordu. Bu pozisyonun Suudi Arabistan tarafından hiçbir zaman kabul edilmediği biliniyor. "Arap Baharı"nın başarısızlık nedenlerinden birinin de Suudi Arabistan'ın bu anlamda planlara uymaması olduğu söylenebilir.

Bugün gelinen noktada, Tunus'ta sadece bir siyasi parti olmayı tercih eden, Mısır'da bir tercih noktasında bulunan ve Suriye'de cihatçı terör örgütlerinin içinde eriyen Müslüman Kardeşler'in temsiliyetini üstlenmeye çalışan bir Recep Tayyip Erdoğan ve AKP'nin gerçeklikle pek az bağının olabileceğini ifade etmek gerekiyor.

Cihatçı terörizmle dans

Ilımlısı böyle olan Sünni İslamcılığın radikal kanatları ise Suudi Arabistan ile aynı dini referanslar üzerinden var olan selefi cihatçılığı oluyor.

Sovyetler Birliği'nin Afganistan'daki demokratik hükümeti korumak için bu ülkenin talebiyle başlattığı askeri harekatta ABD tarafından kullanılan "mücahitler" tarafından kurulan El Kaide'nin bile yetersiz sayıldığı selefi cihatçılık IŞİD'den Boko Haram'a çok sayıda terörist örgüt çıkarırken bu örgütlerin çeşitli zamanlarda ve yerlerde ABD, Türkiye, Suudi Arabistan ve diğer pek çok ülke tarafından kullanıldığı, desteklendiği ve var edildiği biliniyor.

Bugün Avrupa ve ABD'ye de yayılan cihatçı terör ile mücadele etmek zorunda kalan emperyalist ülkelerin, bu örgütleri yine de etkin bir şekilde kullandığı görülüyor. Son bir ayda gerçekleşen terörist saldırılarda ABD'den giderek uzaklaşıp Çin ve Rusya ile yakınlaşan Filipinler'den erken seçime giden İngiltere'ye siyaseti yönlendirmekte işlev gördüğü anlaşılıyor.

Siyasal İslam'ın geri çekildiği ve cihatçı terörle savaşılan bir dönemde, Sünniliğin emperyalizmle ilişkilerinin "devletler" düzeyinde ilerleyeceği görülüyor. Ancak Türkiye'deki tüm yaygaraya rağmen Sünniliğin emperyalizme karşı konumlanabilmesi için çok bekleneceğini de bilmek gerekiyor.

İslamcı kalemlerin manipülasyon girişimlerine yanıt: Şii kuşak mı yaratılmak isteniyor?

Ali Ateş

Katar söz konusu olunca İslamcı yazarlarımız, nasırlarına basılmışçasına bağırıyorlar. ABD yeni oyun tezgahlıyor, sıra Türkiye'de, Katar'a yapılan muamele kabul edilemez diyorlar. Katar'ın İhvan, Hamas, El-Nusra, El-Kaide gibi terör örgütlerine verdiği desteğin açığa çıkması ile birlikte AKP cenahında yaygara kopuyor. Erdoğan, Katar'a destek olacağız açıklaması yaparken, Katar ile aynı dış politikanın sahibi olduğunu söylüyor. Mahir Ünal, AKP sözcüsü, Hamas ve İhvan terör örgütü sayılamaz derken, El-Nusra'yı unutuyor. Halbuki Katar'ın suçlanmasına sebep olan ve finans desteği verdiği cihatçı hareketler arasında El-Kaide de bulunuyor. Nasırlarına basılıyor çünkü AKP ve Türkiye'de siyasal İslamcılık aslında Müslüman Kardeşlerle ideolojik ve siyasal yakınlık içinde. Hatta bugün AKP desteği tıpkı Katar gibi açık olarak ortada.

İslamcı yazarlarımız, işine geldikleri gibi yazıyorlar. Tarihi ve siyasal gerçekler söz konusu olunca manipülasyona ve algı operasyonu yapmak konusunda üzerlerine yok. Örneğin, yukarıda bahsettiğimiz gibi Katar konusunda Sünni İslamcılığın temsiliyetini kendilerince korumaya çalışırken, Sünni İslamcı kanada karşı emperyalist ülkelerin yaptırım girişimlerini karşıya alarak "batıyı, emperyalizmi, üst aklı" suçlamayı hemen gündeme getiriyorlar.

İran nefretiyle belirlenen siyaset

Fakat söz konusu İran ve Şii eksen olunca, daha büyük bir yaygara koparıyorlar. Sünni İslamcılığın omurgasını korumak adına en büyük düşman olarak İran'ı ve Şii ekseni görüyorlar. Bu tam bir mezhepçi yaklaşım aslında. Bu mezhepçilik örneğin Suriye savaşında bütün gerçekliği ile açığa çıktı. Başta Esad olmak üzere karşısına aldıkları güçleri tam da Alevilik ya da Şiilik üzerinden suçluyorlar. Korkunç bir nefretleri var İran'a karşı. İran'ın "Şii kuşak" yarattığını iddia edip, İran'a karşı hamle yapılmasını ve Erdoğan'ın tam da böyle bir misyona oturması gerektiğini yazıp çiziyorlar.

Bugün Türkiye'de siyasal İslamcılık'ın, özünde, doğrultusunda ve politikasında temel parametresi İran ve Şiilik karşıtlığından başka bir şey değildir. Bu mezhepçi bakış, bir yandan cihatçı terörü hayırhah bakışı getirirken diğer yandan İran karşıtlığı üzerinden emperyalizmin sözcülüğü durumuna düşürmektedir. Dünyada Sünni eksen üzerine bina edilen bütün İslamcı siyasal hareketlerin arkasında emperyalist bir destek ve yönlendirme olması bu açıdan boşuna değil. Türkiye'de İslamcı siyasetin İran'a yönelik düşmanca tutumu, emperyalizmin ve İsrail'in çıkarlarıyla bir doğrultu ortaklığına sahiptir. Türkiye'de İslamcı siyasetin en büyük İsrail destekçisi olduğunu söylediğimizde kimse abartı saymamalıdır, çünkü bugün İran gerçekliği hakkında birkaç noktanın belirtilmesi bu durumu fazlasıyla açığa çıkartacaktır.

İran'ın gücü

İran, gerici ve kapitalist bir devlet olmakla birlikte, emperyalizmin Ortadoğu'daki çıkarlarına uyumlu bir devlet değil. İran İslam Devrimi adıyla kurulan İran'ın kuruluş parametrelerinde ABD karşıtlığı açık. Aynı zamanda tarihsel olarak geleneksel İslam egemenliğine karşı bir başkaldırı olarak biçimlenin İran'ın farklı bir İslami yorum olması, bölgesel devletlerin egemenlik aracı olan "şeriatını" kökten etkileyecek bir ideolojik güce sahip.

Bütün bunlarla birlikte birkaç noktanın daha belirtilmesi gerek. Örneğin Suudi Arabistan yönetimine bağlı olan Bahreyn halkının büyük bir çoğunluğu Şii inanca sahip. Arap Baharı sırasında Bahreyn'de başlayan gösteriler Suudi tanklarıyla ezilirken "batı" gıkını çıkarmamış, Esad diktatör ilan edilirken Bahreyn yönetimi desteklenmeye devam etmişti. Bu çifte standardın arkasında emperyalist çıkarlar olduğu çok açık, ya da Arap Baharı dediğimiz olgunun ne manaya geldiği. Aynı zamanda Suudi Arabistan'da hatırı sayılır bir oranda Şii kökenli nüfusun yaşadığı, yüzde yirmileri bulan bir rakamın olduğunu hatırlatmak isteriz. Benzer bir durum Yemen için de geçerli. Suudi Arabistan'ın kendisinin arka bahçesi olarak görmek istediği Yemen'de ortaya çıkan siyasal kavganın aynı zamanda mezhepsel bölünmeler üzerinden de şekillendiği yazılmalıdır. Hal böyle olunca Suudi Arabistan'ın bölgesel nüfus politikasının bir aracı olan Sünni ideoloji karşısında Şii ideolojisinin bir sorun teşkil ettiği görülecektir.

Tarihsel olarak Şiilik aynı zamanda Sünni egemen İslam anlayışına karşı bir tepkidir aynı zamanda. Hazreti Hüseyin'in Muaviye yönetimine baş kaldırması, Basra körfezinde Abbasilere karşı Zeydi ayaklanması, Emevi ve Abbasi'nin Fars topraklarında giriştikleri cihatçılığın bu bölgede yaratmış olduğu tepkinin dünden bugüne taşıdığı izleri ayrıca belirtmek gerek. Hz. Hüseyin soyundan gelen (bu anlamıyla peygamber soyundan gelen) Muhammed Bakır, Cafer Sadık ve Musai Kazım gibi isimlerin İslam tarihinde Emevi-Abbasi geleneği dışında oluşturdukları İmamiyet ekolü, İslam dünyasının teolojik bölünmesi kadar politik bölünmesinin de bugüne gelen nedenleri. Köklü, keskin

ve radikal bu bölünmenin bugün İran ile temsil edilmesi mutlaka ayrıca not edilmesi gerekiyor. Bu anlamıyla dinsel ve teolojik bir yan taşıyan bu olgunun bugün politik sonuçları da ortaya çıkmış bulunuyor.

İran'a karşı İsrail ve emperyalizmle birlikte

Öte yandan, söz edilmesi gereken bir diğer olgu ise İsrail ve Siyonizm sorunudur. İslamcılık bu konuda sözde bir İsrail karşıtlığı içindeyken, bugün Sünni ekseni ifade eden siyasal İslamcı kanat, aslında İsrail çıkarlarına denk bir pozisyondadır. Örneğin Lübnan'da büyük bir siyasi gücü temsil eden Hizbullah hareketinin Şii niteliği açıktır ve İran tarafından desteklendiği net olarak bilinmektedir. Bugün İsrail tarafından tehdit olarak görülen Hizbullah'ın bitirilmesi için İran'ın hedef tahtasına oturtulması ve Suriye'nin parçalanması İsrail'in işine gelen bir durumdur. Türkiye'de siyasal İslamcı yazarlar tam da Suriye'nin parçalanması için cihatçı hareketlere destek vererek, İsrail'in yapamadığı yaparak İsrail'in çıkarlarına hizmet etmektedirler. Lübnan Hizbullahı'nın İran bağlantısı yüzünden karşıya alınması tam da İsrailciliğin bariz sonucu olarak görülmeli.

Emperyalist ABD için kendisine bağımlı olmayan bütün alanların temizlenmesi gerekiyordu. İki kutuplu dünyanın dengesinde kurulan Arap ülkeleri, Arap Baharı adıyla ve siyasal İslamcı güçlerin ayaklandırılmasıyla çözdürülerek emperyalist sisteme bağlanması sağlanmak istendi. Sonuç kanlı bir bahar oldu ve emperyalizm ılımlı ve radikal güçleri kullanarak bunları gerçekleştirmek istedi. Suriye'de bu plan tutmayınca emperyalizm başka yönelimlere girdi ve Ortadoğu'da Kürt devleti üzerinden bir yerleşme planını devreye sokmuş gözüküyor.

Emperyalizm, Ilımlı ve radikal İslam'ı, Ortadoğu'daki ülkeleri kendisine bağlamak için kullanmaya devam ediyor ve şimdi de İran hedef tahtasına oturtuluyor. Trump yönetimi ile daha belirgin hale gelen bu durum bütün açıklığı ile karşımıza çıkıyor. İran'ın Meclis binasına saldırı ve Humeyni'nin mezarını bombalama eylemleri ile birlikte İran'a yönelik provokasyonlar devreye sokuluyor. Ancak bundan daha önemlisi emperyalizm tarafından Sünni bir cephe kurularak İran'a yönelik bir koalisyon oluşturuluyor. Bu koalisyonun başını Suudi Arabistan çekerken Mısır ve bir dizi Körfez ülkesi yanında duruyor. İran'a yönelik bir kuşatma planı işletiliyor ve AKP iktidarı Somali ve Katar'a askeri üs açarak bu planın başka bir parçasını oluşturuyor.

İran'ın direnci

İran, emperyalizmin bu stratejik yöneliminin farkında olarak kendi dış politikasını oluşturuyor. Suriye'nin yıkılması, Irak'ın parçalanması, Afganistan üzerinden İran'ı kuşatma, Türkiye'nin içinde olduğu bir NATO planı, Suudi Arabistan merkezli bir Sünni Cephe'nin yaratılması gibi bütün adımlar aslında hedefte İran'ın olduğunu fazlasıyla

gösteriyor. Bütün bu tablodan çıkarı olacak olanın ise emperyalizm, İsrail ve işbirlikçi bölge devletleri olacağı açık.

Bunun için İran, bu gerçeği gördüğü için, kendi sınırlarının dışında bir nüfuz mücadelesine girişmiş bulunuyor. Lübnan'da Hizbullah, Suriye'de Esad'ı desteklemek için asker göndermesi, Yemen savaşında taraf olması, Irak'ta Şii güçlerle açık açık dayanışması, Barzani merkezli Kürt devletine hayır diyerek Kürt siyasi hareketleri üzerindeki siyasi nüfuzu kullanması, emperyalist saldırganlığa karşı atılmış adımlar olarak görülmeli.

Bu yüzden, bugün Şii İran tehlikesinden ziyade, emperyalizm tarafından İran'a karşı bir kuşatma ve yıkma planının devrede olduğu açık olarak görülmelidir. Böylesi bir tabloda Türkiye'de AKP'nin ve AKP destekçisi İslamcı siyasetin tutumu da net olarak görülecektir. Mezhepçi ve İran düşmanı tutum son kertede emperyalizmin çıkarlarından başka bir anlama gelmeyecektir.

AKP'nin seraba dönen hülyaları

Neşe Deniz Babacan

Öncelikle AKP iktidarının siyasal İslâmcılığını sadece dış politika yönelimleri üzerinden ele almaya çalışmanın bizi tek başına doğruya götürmeyeceğini not ederek başlamak gerekiyor. Daha doğrusu "dışarıda" sürekli kaybeden gerici bir iktidarın otomatik olarak içeride de kaybedeceğini savunmak tek başına süreci ve olguları açıklamamız açısından yeterli görünmüyor.

İkinci olarak, Türkiye'deki kapitalist sömürü sisteminin temsilciliğini üstlenen ve Türkiye sermaye sınıfı açısından tüm zamanlarında kullanışlı bir yere oturan bu iktidarı, bu çerçeve içerisine oturtmak gerekiyor. Hatta bununla birlikte, uluslararası tekellerin ve emperyalist sistemin bölgesel açılımlarını ve İslâmcılık aracılığıyla oynadıkları "oyunları" görmezden gelmek de bizi kısa ömürlü ve kolay değerlendirmelere götürür.

Üçüncüsü, AKP'nin temel karakteri olan İslâmcılığa, Türkiye'de bu ideoloji ve siyasetin en yakın kardeşi olan milliyetçiliğin eklendiğini ve Türk-İslâm sentezinin yeniden üretildiğini not etmek gerekiyor. Bunun temel belirteci ise, bugün AKP Tüzüğü'ne Rabia işareti ile birlikte anılan "Tek millet, tek vatan, tek bayrak, tek devlet" vurgusunun içerilmesi olarak karşımıza çıkıyor.

Dolayısıyla, bugün artık bölgesel bir dinamiğe dönüşmüş olan Kürt sorunundan tutun, Türkiye'de siyasal İslâm'ın gelecek tasavvuruna kadar tüm başlıklar, yukarıda saydığımız bu üçlü değerlendirmeye tabi tutulmak zorunda.

Erdoğan ve AKP, ağababalarının izinde mi?

Gerici karakterleri ve milliyetçi mukaddesatçı siyaseti her dair sömürü düzenine entegre etmeyi başaran yönelimleri ile, "Milli Görüş"çü ama bir o kadar da emperyalizme göbekten bağlı siyasi hareket olan Türkiye'deki İslâmcılık AKP iktidarı ile birlikte türemedi.

Nasıl ki, AKP iktidarı sermaye düzeninin devamlılığı konusunda beis görmüyor ve

sermaye devleti ile her daim anlaşma içerisinde oluyorsa, içinden türedikleri siyasi oluşumlar da benzeri bir çizgiyi temsil etmekteydi. Tabii ki tarihsel koşullar ve her dönemin konjonktürü ya da İslâmcı hareketin düzen içindeki konumları değişmekle birlikte kendilerine ait özü koruduklarını söylememiz yanlış olmayacaktır.

AKP'nin ve Erdoğan'ın içinden çıktığı oluşum olan Milli Görüş'ün Türkiye tarihinde oturduğu yer ve özellikle dış politika üzerinden yaptığı İslâmiyet açılımları ile bugün yaşananlar arasında paralellik olduğunu görmek mümkün.

1974 yılında, dünya üzerinde Petrol Krizi'nin zirvede olduğu zamanlarda Suudi Arabistan'a kredi ve petrol anlaşması için giden Necmettin Erbakan'ın Suudi Krallığı'ndan "Kusura bakmayın, bu dönem İsrail'le savaşan ülkelere bile yardım yapmıyoruz. Hele ki siz Türkiye'yi Müslüman bir millet olarak bile tanımlamıyorsunuz. Önce bu koşulu yerine getirin" minvalinde aldığı yanıttan sonra "Biz Suudi Arabistan'ı şuurlu biliyorduk. Yanılmışız." açıklaması yapması bile durumu kurtarmaya yetmemişti.

Osmanlı'nın, ümmetin ve İslamiyet'in, "Batı" karşısındaki temsilciliğine soyunan aynı Erbakan'ın, Suudi Arabistan üzerinden Amerikancı bir karaktere tam anlamıyla oturması için on yıl bile geçmesi gerekmedi. 1970'lerin sonunda itibaren Suudi Arabistan ile arayı kapatma arayışı, 1991 yılında Körfez Savaşı esnasında ABD destekçiliği ile devam etti.

ABD'nin Körfez Savaşı için "Kutsal Topraklar" olarak bilinen yerlere askeri yığınak yapması başta o dönem büyük tartışma yaratmıştı. Suudi yönetimi, emrindeki din âlimlerini harekete geçirerek oralarda ABD askerinin bulunmasının caiz olduğuna ilişkin fetvalar verdi. Tersinden, Irak yanlısı din âlimleri ise ABD'nin "Kutsal Topraklar"da bulunmasını İslâm'a aykırı bulup fetvalar veriyordu. Bunun devamında ise Amerikancı din âlimlerine bir destek de Türkiye'den gelmişti. Nakşibendi Şeyhi Mahmut Hoca "Kutsal Topraklar"da Amerikan ordusunun bulunabileceğine dair fetva verdirmişti.

Erbakan'ın herkesi birden idare etme politikası Körfez Savaşı'nda skandala dönüşmesi ise, Suudi Arabistan Ankara Büyükelçisi Abdülaziz el Hoca'nın, Erbakan'ın Kral Fahd'a destek mesajı gönderdiğini söylemesi ile zirveye ulaştı. Mesajı reddetse de, Erbakan Amerikancı çizgiye çekilmişti. Çünkü gönderdiği ABD'ye destek telgrafı Suudi televizyon ve radyosunda canlı okunmuştu.

Biraz önce dediğimiz gibi, olguları tarihsel bağlamları içerisinde değerlendirmek gerekiyor. Ancak, Türkiye'de İslâmcılığın bugünlere gelişini irdeliyorsak, Erbakan üzerinden verdiğimiz örnek, içinden geçtiğimiz günlerde yaşadığımız bazı şeyleri çağrıştırıyor olsa gerek.

Ilımlı İslâm'dan, cihatçı örgütlerin destekçiliğine ve bugün

AKP iktidarının ümmetin liderliğine ve emperyalizm tarafından yaratılmaya çalışılan Sünni ekseninin birleştiriciliğine oynamaya çalışması ise son on yılların konusu olarak karşımıza çıktı.

Büyük Ortadoğu Projesi'nde kendine yer açmaya çalışan AKP, Arap Baharı'nın emperyalizm eliyle emekçi halklara karşı bir silaha döndürülmesinden sonuna kadar istifade etmeye çalıştı. Bugün Erdoğan'ın kendine feyz alarak Türk-İslâm sentezini yeniden üretmeye çalışırken bir ikon olarak kullanmaya çalıştığı Rabia işaretinin temsil ettiği Müslüman Kardeşler ideolojisinin ve siyasetinin AKP'de temsil olduğu ayan beyan ortaya çıktı.

Bugün ise, "Ben laik bir ülkenin, laik olmayan başbakanıyım" diyerek Mısır'daki şeriat yönetimi karşısında liberal ideolojinin de temsilciliğini yapmaya çalışan Erdoğan'ın elinde ise cihatçı örgütlerle işbirliği, Ortadoğu'da emperyalizmin yerleşme stratejisine uyum arayışı, bölgedeki güçlerin karşı karşıya gelişi esnasındaki düşük perdeden söylemler ve pazarlıklar kaldı.

Erbakan, Suudi Arabistan üzerinden Amerikancı bir eksene gelmişti. Erdoğan ise, cihatçı örgütler ile işbirliği ve IŞİD destekçiliği üzerinden emperyalizmin stratejik hattına oturdu.

Son günlerde Katar üzerinden yaşanan Körfez krizi de bunun belirteçlerinden biri olarak ortaya çıkmaya başlamıştır. Tam boy Amerikancı Arap ülkeleri ile birlikte Katar karşıtlığı üzerinden planlanan emperyalizmin İran'ın kuşatma hamlesi olarak görülen son süreçte AKP iktidarının ülkemizi götürmesi muhtemel olan yer bellidir.

Zamanında, "Kardeşim Esad'dan, diktatör Esed'e" geçiş yapan Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ve gerici AKP iktidarının "Eyy Amerika'dan, eee tabii ki Amerika"ya nasıl geçiş yapacağı ise önümüzdeki günlerin konusu olarak belirmektedir.

DOSYA: Adaleti Nerede Arayacağız?
25 Haziran 2017

Adalet: Sadece duvarda mı kalacak?
TKH

AKP düzeninde araç olan hukuk
Selin Aksoy

Yargının bitmeyen davaları: Adalet beklerken geçen yıllar
Bengisu İçten

Adalet (mi)?
Bilgütay Hakkı Durna

ADALETİ NEREDE ARACAYACAĞIZ?

Kemal Kılıçdaroğlu'nun Gandhi lakabına uygun olarak Tuz Yürüyüşü'ne nazire yapan Adalet Yürüyüşü'ne karşı Recep Tayyip Erdoğan, Binali Yıldırım ve AKP'lilerden "Adalet sokakta aranmaz"dan, "Yargı yarın sizi de davet ederse şaşmayın"a uzanan karşılıklar geldi.

Türkiye'nin adalet sicili şehirden şehre gezdirilen, bitmeyen zaman aşımına uğrayan davalar, öldürülen, işkenceye uğrayan ama hesabı sorulamayan gençler, katledilen savcılar, aydınlar, sanatçılardan yana hayli kabarık.

Diğer yandan son on yıla damgasını vuran gerçekliğimiz ise AKP'nin elinde yeni bir rejimin inşası için alanı düzleyen, şekillendiren, yeniden biçimlendiren hukuk.

Tüm bu çarpıklık içinde Türkiye'de adalet arayışı nerede yapılacak?

PUSULA bölümünde bu hafta dosya konumuz adalet mücadelesinin ülkemizdeki politik karşılıklarının irdelenmesine odaklanıyor. "Adaleti nerede arayacağız?" dosya başlığının altında "Adalet: Sadece duvarda mı kalacak?", "AKP düzeninde araç olan hukuk", "Yargının bitmeyen davaları: Adalet beklerken geçen yıllar" ve "Adalet (mi?)" başlıklı yazılar yer alıyor.

Adalet: Sadece duvarda mı kalacak?

Gazete Manifesto

Mahkeme duvarlarında büyük harflerle yazar, “Adalet mülkün temelidir.”

Bugün bir yanda Türkiye’nin kurucu partisi ve en büyük düzen muhalefeti partisi olan CHP Genel Başkanı adalet için yürüdüğünü söylerken, diğer yanda AKP yandaşlığına savrulmuş ulusalcıların sesi Vatan Partisi Genel Başkanı Doğu Perinçek yargıyı “son 50 yılın altın devri” diye buyuruyor.

Neresinden tutacağız, nasıl anlayacağız?

En baştan not etmek yararlı olacak. Adalet, Marx’a göre, ancak “herkesten yeteneğine göre, herkese ihtiyacına göre” ilkesi hayata geçirildiğinde gerçek anlamda var olacaktır. Bunun öncesinde hukuk ve adalet kavramları kuşkusuz mevcut toplumsal düzenin dışında ve onların bir aracı ve görüntüsü olmaktan öteye var olmayacaktır.

Öyleyse, adaleti nerede aradığımız ve kimden beklediğimizin bir önemi olmalı.

Sömürü düzeninden adalet çıkar mı?

Dileyen kolaylıkla bu düzenin yarattığı eşitsizlikleri bulabilir. Zaman zaman yayınlanan istatistikler dünyada üretilen zenginliğin ve servetin nasıl paylaşıldığını, pek çoğumuzun üzerinde bile durmadığı barınma, ısınma, aydınlanma, su, gıda gibi en temel ihtiyaçlara sağlıklı ve düzenli erişimin nasıl milyarlarca hemcinsimiz için bir hayalden ibaret kaldığını, şirketlerin karlarının insan yaşamından ne kadar önemli olduğunu, eğitim, sağlık gibi en temel hizmetlerin nasıl piyasaya açıldığını ve parası olanlarla olmayanların bu temel hizmetlere erişimleri arasında nasıl bir uçurum olduğunu görüyoruz.

Sömürü düzeninin üretim ilişkilerinden başlayarak tüm toplumsal ilişkileri aynı eşitsizlik içinde belirlediği koşullarda düzenin mahkemelerinden adalet beklentisi, kuşkusuz Godot’yu beklemek kadar sonuç alıcı olabilir.

Gerçek adalete ulaşılamasa da, en azından ona yakınlaşmak için bile öncelikle

sömürü düzeninin ortadan kaldırılması gerekiyor. Bunu akıldan çıkardığımızda düzeni düzeltebilmek ya da düzen güçleriyle düzen dışı taleplere ulaşmak gibi hülyalar kapımızı çalacaktır.

Sınıflar mücadelesinin sonuçları

Bununla birlikte, sınıflar mücadelesinin bir yönünün de, mücadelenin verili anındaki güçlerin ve dengelerin düzenin yapısal kurumlarına yansımaları da oluyor. Yükselen toplumsal tepkilerin zaman zaman sağladığı sonuçları bildiğimiz gibi 1970'lerde toplumsal mücadelelerin yarattığı dengelerin mahkemelerde de bir takım sonuçları görülüyordu.

Bu anlamda, sınıf mücadelesinin bir parçasının adalet mücadelesi olması da kabul edilmeli.

Buna karşın, uzunca bir süredir üstün olan ve artık kendisini "millete" küfredecek kadar rakipsiz gören patronların, kendi düzenlerinin meşruiyetini sağlama kaygılarını dahi rafa kaldıracak kadar saldırganlaştıkları bir dönemden geçiyoruz.

Böyle bir dönemde, düzenin kendi kavgalarıyla ve çekişmeleriyle düzenin yarattığı eşitsizliklerle mücadele arasında büyük bir açı olduğu kuşkusuz. Bunların birbirlerini etkilemesi de, ilkinin ikincisine malzeme sunması da bu gerçeği ortadan kaldırmıyor. Yani adalet talebi meşru olsa da, kimin talep ettiği, niçin talep ettiği sorularının cevapları her zaman önem taşıyor.

Türkiye'nin adaletsiz düzeni

Doğan Avcıoğlu kitabını bugün yazsaydı, adını "Türkiye'nin Düzeni" olarak bırakır mıydı bilinmez. Ama Türkiye'nin son on yılında yaşananlar düzeninin giderek daha fazla kırıp döktüğü de gerçek.

Türkiye, Manisalı çocuklardan, Gaziantep'te baklava çalan çocuklardan, gözaltında kayıplardan, işkencelerden adaletin olmadığını öğrendi.

Türkiye, katledilen aydınların, gazetecilerin, bilim insanlarının, sanatçılarının, akademisyenlerinin, savcılarının bulunamayan katilleriyle adaletin nasıl kaçırıldığını öğrendi.

Türkiye, yargılamalar ve yasalar yoluyla bir rejimin nasıl çöktüğünü, nasıl yenisinin inşa edilmek istendiğini, devletin nasıl yeniden şekillendirildiğini görerek adaletin kimin işine yaradığını öğrendi.

Türkiye, hakkını aradığında karşılaştığı yasaklamalar, gördüğü şiddet, uğradığı

soruşturma ve yargılamalarla aldığı cezalarla adaletin kimden yana olduğunu öğrendi.

Bu adaletsiz düzeni değiştirmek için yürünmedikçe adalete ulaşmak mümkün olmayacaktır.

AKP düzeninde araç olan hukuk

Selin Aksoy

Hukuk sınıflı toplumlarda sınıf karşıtlıklarının ve sömürü ilişkilerinin yeniden üretiminin sağlanması ihtiyacından doğmuş -kendisi de bizatihi şiddete dayanan- toplum sözleşmesi olarak ortaya çıkmıştı. Bununla beraber, üretim araçları üzerinde tasarruf sahibi olan ve dolayısıyla siyasi iktidarı elinde bulunduran sınıf tarafından, ezilen sınıfı boyunduruk altında tutma ve sömürme aracı haline gelmişti. Bu bağlamda, burjuva hukuk anlayışında hukukun başlıca işlevi iktidarın meşruluğunu sağlamaktı.

Hukuk *"ait olduğu toplumsal yapının tarihsel gelişimi ile ayrılmaz bir bağ içerisinde olup, içerisinde devindiği sosyo-ekonomik formasyonlara uygun biçim alır durur."*[1] Dolayısıyla kapitalist üretim ilişkilerinin hâkim olduğu düzende devlet, uyguladığı ister dolaysız fiziki baskı (polis, ordu, mahkemeler vb.) ister dolaylı baskı (idare) türleri ile tüm ideolojik tabi kılma mekanizmalarının merkezi haline gelir.[2] Böyle bir yapıda, siyasi iktidar da hukuku araç olarak kullanmakta, ona kurucu ve koruyucu işlevler yükleyerek kendi bekasını sağlamaktadır. Benjamin'in belirttiği gibi *"hukuk kurmak, iktidar kurmaktır, bu anlamda hukuk şiddetin dolaysız tezahür ediş eylemidir."*[3]

AKP'li yıllarda rejim şekillendiren davalar

AKP iktidarı da tam bu doğrultuda hukuku bir üst yapı kurumu olmaktan çıkarmış, siyasetinin merkezine koymuştur. Anayasa ve bununla beraber rejim değişikliği ise uzun yıllardır kendi ideolojisini tahkim etme sürecinin hukuka ilişkin esaslı aşamalarından biri olmuştur.

İktidara geldikten hemen sonra 2005 yılında Sıkıyönetim Mahkemeleri ve Devlet Güvenlik Mahkemeleri'nin devamı niteliğinde Özel Yetkili Ağır Ceza Mahkemeleri'ni kurmuş, "vesayet rejimi"ni ortadan kaldırdığı iddiasıyla giriştiği "demokratikleşme" sürecinde yargıya özel bir rol biçmiştir. Bu mahkemelerde görülen Ergenekon Davası (2008)[4], Balyoz Davası (2010), Şike Davası (2011) ve KCK Davası (2012) olmak üzere gibi tarihsel öneme sahip dava süreçleri ile deyim yerinde ise ülkeyi iddianameler

ve davalarla yönetmiştir.[5]

Olağanüstü hal ile devletin yeniden şekillendirilmesi

Olağanüstü yetkilerle donatılmış mahkemelerde yapılan "olağanüstü" yargılamalar ile "olağan" kavramı alt üst olan Türkiye, 15 Temmuz sonrasında Olağanüstü Hal ile yönetilmeye başlanmıştır. Yine bu olağanüstü hal devam ederken de 16 Nisan referandumu ile Anayasa ve buna bağlı rejim değişikliği süreci gerçekleşmiştir. Olağan dönemde meclisi devre dışı bırakmak için yürütme eliyle çıkardığı KHK'lar, olağanüstü hal döneminde olağan düzenleyici işlem haline getirilmiştir.

FETÖ üyeliği iddiasıyla başlayan ihraç sürecini topyekün bir "temizlik" operasyonuna dönüştüren AKP iktidarı devletin küçük veya büyük ölçekli tüm kurum ve kuruluşlarındaki kadroları kendi siyasetini tahkim etmek üzere değiştirmiştir.

Bir ülkenin düşünce ve bilim dünyasının geleceği olan üniversitelerde ise 5295 akademisyen ihraç edilmiştir. AKP böylece üniversiteleri işlevsiz hale getirmekte ve böylece ideolojisini bugüne ve geleceğe dönük tabi kılmaya çalışmaktadır.

Patronlar için dikensiz gül bahçesi

AKP iktidarı, sağlık hakkı, çevre hakkı, eğitim hakkı gibi temel hak ve özgürlükler içerisinde sayılan hakların gaspı yönünde hareket ettiği gibi, asıl düşmanının işçi sınıfı olduğunu da her zaman ortaya koymaktadır. Geçtiğimiz aylarda Şişecam'a bağlı 9 fabrikada çalışan Kristal-İş Sendikası üyesi işçilerin aldığı grev kararının Resmi Gazete kararı ile yasaklanması da AKP hükümetinin hukuku işçiler bakımından bir tahakküm aracı olarak kullandığını doğrudan göstermektedir.

Bu yasakla beraber AKP hükümetinin, iktidarda olduğu boyunca yasaklanan grev sayısı 12'ye çıkmıştır. Bu anlamda, 21 Temmuz'dan beri süren OHAL ile AKP hükümeti, KHK'larla, tutuklamalarla, grev yasakları ile bir bütün olarak hukuku, kendisine biat etmeyen, kendi siyasi doğrultusuna itiraz eden, hakkını arayan, yaşamını savunan tüm kesimleri hedef alan bir silaha dönüşmüştür.

AKP'nin hukukuna karşı mücadele

Ortadoğu'da Türkiye'nin de bir parçası olduğu savaş devam ederken, AKP'nin bir bütün olarak (yasama ve yargı) hukuksal mekanizmalarla toplumsal olana müdahale etmesi emperyalizmin çıkarları ile paraleldir. Zira emperyalizm açık veya örtülü askeri müdahaleler uygularken yasayı da kendine uygun hale getirmektedir.

Marksist akademisyen James Petras'ın belirttiği gibi *"yargı kurumları, hukuki karar ve emsaller bu süreci önceler, sürece eşlik eder ve onu takip eder. Emperyalist*

icraatların yasallığı çoğunlukla emperyalist devletlerin kendi adalet sistemlerine ve hukuk uzmanlarına dayanır. Onların hukuk teorileri ve fikirleri her zaman uluslararası hukukun kendisiymiş gibi temsil edilirken aynı zamanda emperyalist müdahalenin gerçekleştirileceği ülkelerin de hukukuymuş gibi gösterilir.”[6]

AKP’nin Türkiye’nin ideolojik yapısıyla beraber dönüştürdüğü birçok şeyin yanında hukuku da dönüştürmesi hukukun bu “zorunlu” imiş gibi görünen araçsal tarihselliğinden gelmekte ise de Marx’ın deyimiyle hukuk “ekonomik durum ve ona karşılık düşen uygarlık derecesinden hiçbir zaman daha yüksek olamaz.”[7] Bir yandan da AKP, bu tür dönüşüm stratejilerini kullanan tek iktidar değildir.

Öyleyse AKP hukukuna, kapitalizmin yarattığı ve AKP’nin yasalarla ve ideolojik dönüşümlerle somutlaştırdığı ekonomik yapının ve buna bağlı toplumsal ilişkilerin ortadan kaldırılması mücadelesiyle karşı durulmalıdır.

Yargının bitmeyen davaları: Adalet beklerken geçen yıllar

Bengisu İçten

Adalet… Çağlar boyu birçok düşünür, devlet adamı, hukukçu, şair hakkında binlerce tanımlama ve niteleme yapmış, zamanını, taraflarını, yöntemini tartışmış, mahkemelerin duvarlarına ülkenin temeli olduğu yazılmış. Adaletin kavramsallığı ile uygulaması birbirinden pek de ayrı düşünülemez.

Televizyonda, internette, sokakta, herkesin dilinde bir adalettir tutturulmuşken, "bu toprakların yargısından adalet bekliyor muyuz" sorusunu tartışmak, istibdat altında olan Türkiye'de her iki yönden de elzemdir; fakat kaçınılmazdır da aynı zamanda.

Hala sömürü çağında olduğumuza göre adaleti var eden yahut ortadan kaldıran bir kurum var ise bu şüphesiz ki kuvvetler ayrılığıdır. Üç kuvvet arasındaki açı daraldığında ve hatta tek elde birleştiği diktatöryalarda adaletin aynı oranda kaybolduğunu görürüz.

Savcısını değil katili koruyan devlet

Bu bakımdan yurtsever savcı Doğan Öz'ü katleden İbrahim Çiftçi'nin yargılanması sonucu verilen hüküm Türkiye yargı tarihinin özeti sayılabilecek bir kara leke olarak durmaktadır.

Ankara 1 No'lu Sıkıyönetim Mahkemesi, hepsi de bir üst mahkemede bozulan üç idam hükmünün ardından verdiği son kararında İbrahim Çiftçi için dördüncü kez idam, Hüseyin Kocabaş için ise 12 yıl ağır hapis cezası verdi.

Ancak o güne dek sürekli idam isteminde bulunan Başsavcılık, olay yerinde bütün tanıkların hazır bulundurularak yeniden keşif yapılmasını istedi. Şeklen yapılan itirazı incelemesi gereken Askeri Yargıtay Ceza Genel Kurulu bu konuda değil, esas hakkında dosyayı bozarken İbrahim Çiftçi'nin beraati gerektiğine karar verip, tahliye ettirdi.

Dosya Ankara 1 No'lu Sıkıyönetim Mahkemesi'ne döndü. Mahkeme üst

mahkemenin verdiği beraat kararına uydu. Beraat kararı gerekçesinde, "Sanık İbrahim Çiftçi'nin maktul Doğan Öz'ü taammüden öldürdüğü mahkememizce sabit görülmüş, ancak Askeri Yargıtay Daireler Kurulu kararı mahkememizi bağlayıcı nitelikte bulunduğundan sanık İbrahim Çiftçi hakkındaki 7'ye 8'lik oyçokluğuna dayanan bozma ilamına uyularak sırf bu hukuki zorunluluk nedeniyle sanık İbrahim Çiftçi'nin beraatına karar verilmiştir" denildi.

Dava dosyasında zamanın Başbakanı Bülent Ulusu'ya yazılmış bir dilekçe mevcuttu. Bu dilekçede, sanık avukatları, müvekkillerinin Milli Savunma Bakanlığı'nda bir dosyası bulunduğundan söz etmekteydiler. Soruşturmanın genişletilmesi talebinde bulunularak sözü edilen dosyanın getirilmesi istendi, ama talep reddedildi.

İbrahim Çiftçi Mamak Askeri Hapishanesi'nden çıkar çıkmaz İLKSAN'a müdür tayin edildi. Çiftçi daha sonra, devletten ihaleler alan bir işadamı oldu.

Aydınlarını yok eden bir ülke

Savcısını korumak yerine katilini koruyan yargı, 1990'larda yaşanan siyasi suikastleri de yıllarca aydınlatmaktan kaçınmıştı.

Yıllar sonra ise Bahriye Üçok, Muammer Aksoy, Uğur Mumcu ve Ahmet Taner Kışlalı'nın suikastlarının de arasında bulunduğu birçok olayı kapsayan "Umut Davası"nda, karar verildikten üç yıl sonra Ankara 11. Ağır Ceza Mahkemesi, davanın hükümlüleri Hasan Kılıç, Mehmet Şahin, Yusuf Karakuş, Recep Aydın ve Mehmet Ali Tekin yönünden yargılamanın yenilenmesine karar verdi.

Gerekçe, dosyanın "FETÖ kumpası" olmasıydı. Yıllarca karanlıkta kalan suikastlar böylece tarihe bırakılıyordu.

"Adalet"ten kaçırılan yargılamalar

2 Temmuz 1993'te Sivas'ta 37 kişinin yakılarak katledilmesi sonrasında yıllarca süren yargılamanın ardından bir kısım sanık beraat etti bir kısım hakkında zamanaşımı yönünden dosya düşürüldü.

"Halkla güvenlik güçlerini karşı karşıya getirmeyiniz" diyen Cumhurbaşkanı Demirel, "Çok şükür, otel dışındaki halkımız bir zarar görmemiştir" diyen dönemin başbakanı Çiller, "Saldırılara karşı ne yapalım?" sorusuna "Müdahale etmeyin" emrini verdiği iddia edilen Sivas Emniyet Müdürü Doğukan Öner ve olaylara müdahale etmekte geciken ve ölümleri önleyemeyen dönemin yetkilileri asla yargı önüne çıkarılmadı.

En sonunda dava zamanaşımına uğradığında Başbakan olan Recep Tayyip Erdoğan,

“Milletimiz için, ülkemiz için hayırlı olsun. Zaten onlar da söylüyorlar… Yıllar yılı içerde olan vatandaş, içlerinde kaçak olanlar vardı. Bilemiyorum tabii onlar da var…” diyebilecekti.

Yine, kamuoyunda Manisalı Gençler Davası olarak bilinen 1995 yılında 16 gence gözaltında akıl almaz işkenceler uygulayan polislerin yargılandığı dava da yıllarca sürdü. Dava sonunda, ancak kamuoyunun büyük tepkisi ve gençler haklarındaki tüm suçlamalardan beraat edebilmesiyle, sanık polisler için işkence yaptığı mağdur başına 10 ay olacak şekilde hüküm kuruldu.

Evinde polis kurşunuyla öldürülen Dilek Doğan ve sopalarla dövülerek katledilen Ali İsmail Korkmaz’ın ve daha nicelerinin katillerine verilen cezalar da Themis’in gözbağını çoktan çözdüğünü gösterdi bize.

Adaletin kıyısına uğramayan yargı

Örnek olarak sayılan bu yargılamalar günümüzü de içine alan sancılı, kanlı bir kargaşanın bütün dokusunu içinde taşıyor.

Hukuk elbette toplumdan, onu oluşturan üretim ilişkilerinden ve bu süreçteki sınıf mücadelelerinden bağımsız değil. Ancak yukarıda anlatılan tablodan daha vahiminin iliksiz cübbede düğme arayan yüksek yargı başkanlarından bir siyasi partinin üyesi olmak dışında bir özelliği olmadan olağanüstü bir şekilde atanan yargı mensuplarına bugün ortaya çıkan fotoğraflarda görülmesi kuşkusuz haklı.

Ama öncesini unutmadan…

Bu nedenle adaleti elleri kelepçeli göbeği bağlı bu sistemden değil adil bir düzeni de getirecek yaratacağımız yeni insandan, yeni dünyadan bekliyoruz.

Adalet (mi)?

Bilgütay Hakkı Durna

Adalet arayışı küçümsenebilir mi? Peki, yok sayılabilir mi?

Bir yandan yargı kararlarının, diğer yandan çıplak şiddetin günlük, olağan bir rutinde siyaseti (ve ülkeyi) şekillendirdiği, en basit anlamı ile dahi yasa maddelerinin uygulayıcılar tarafından yok sayıldığı, tüm bunların karşısında ise tek tek bireylerin, bunun ötesinde toplumun adalet talebinin çığ gibi büyüdüğü bir zamanda böylesi bir arayış, arayışlar yok sayılabilir mi?

Kaldı ki, bu günler cumhuriyet tartışmalarının yapıldığı zamanlardır. Nasıl bir cumhuriyet, kimin cumhuriyeti soruları yüksek sesle tartışılmayı (hala) beklemektedir. Öyle ise, bugünlerde "talep edilen" adalet de ancak bu tartışmaların içerisinde bir anlam kazanabilir. Küçümseme, yok sayma asla değil, ancak doğru yerinden tutulması gerekmektedir. Bunun için tartışmalıyız.

Bu yazı, kapitalizmin eleştirisini (üretim ilişkilerinden koparark) adalet temelinde yapan görüşlere ilişkin bir tartışma içermiyor. Yine, doğrudan adalet yürüyüşüne ilişkin bir yazı da değil. Bu vesile(ler) ile daha genel ve bilinen bir noktayı bir kez daha hatırlatma çabasından ibaret. Kastım, şu eşitsizliklere yol açan **maddi koşulların değiştirilmesi.**

Peki, adalet hukuka ait bir kavram mıdır? Bir yanı ile evet. Daha doğrusu, adalet arayışı sıklıkla hukuka, hukuk mücadelesine içkin bir şekilde tanımlanmaktadır. Zaten kimse de tek bir adalet anlayışından bahsetmemektedir. "Ebedi adalet" kavramı yalnızca zamana ve yere göre değil, fakat aynı zamanda insanlara göre de değişen ve herkesin başka türlü anladığı kavramlardan biridir. (F. Engels, Konut Sorunu)

***

Tekrarlayalım; bugünler cumhuriyet tartışmalarının yapıldığı zamanlardır. Esasen yapılan tartışma(lar) da cumhuriyetin karakterine ve **halkın devlet yönetimine katılımına** ilişkindir. Eğer buralardan kaçılıyorsa, buna izin verilmemelidir.

Demokrasi en kısa deyimiyle, **halkın iktidarı** demek. Bundan anlaşılan da siyasal iktidarın kaynağının halkta olması. Öyle ise, demokrasi, aslında bir iktidar sorunu. (S. Tanilli, Devlet ve Demokrasi)

Evet, tartışma (aslında kavga) devlet iktidarının elde edilmesine yönelik.

Devlet ise insanlık tarihinin belli bir aşamasından sonra ortaya çıkmıştır. Kökeni toplumun yapısında, toplumlarda görülen en temel uzlaşmazlıklar içinde aranmalıdır. Toplumlar özel mülkiyetin ortaya çıkmasından sonra çıkarları birbiriyle **uzlaşmaz** sınıflara bölünmüşlerdir. İşte devletin kökeni bu sınıflar arasındaki uzlaşmazlıklar arasında aranmalıdır. Devlet üretim araçlarını elinde tutan sınıf(lar) ile "öteki" sınıf(lar) arasında ki ilişkinin (üretim araçlarına sahip sınıfın egemenliğinin) sürdürülmesi için bir araçtır. Devlet toplumun dışında ve esasen üstünde değildir. Yani tarafsız değildir. Hakem değildir. Bir **baskı aracıdır**.

Hukuk da (toplumsal ilişkileri düzenleyen devletin yarattığı kurallar olarak) belirli bir tarihsel aşamadan sonra ortaya çıkmıştır. Bu aşama da sınıfların ortaya çıktığı dönemdir. Bir başka anlatım ile de, özel mülkiyet ile birlikte doğmuştur. Bunun ihmal edilmesi, toplumsal ilişkilerden hareket edilmeyip, kavramlar üzerinden hukukun incelenmesi ve zamandan, mekandan bağımsız bir hukuk kavramından bahsedilmesi ise bizi (sıklıkla görüldüğü üzere) hukuksal ideolojiye vardırır: *İnsanlar (…) hukuklarının da kendi ekonomik yaşam koşullarından kaynaklandığını unuturlar.* (F. Engels, Konut Sorunu)

***

Tekrar adalete ve arayışlarına dönersek:

Bu yazının kapitalizmin eleştirisini adalet temelinde yapan görüşlere ilişkin bir tartışma içermediğinden bahsetmiştik. Yalnız kısa bir değinme gerekiyor: *Ahlak, hatta hukuk açısından adaletli olan bir şey, sosyal açıdan tümüyle adaletsiz olabilir. Sosyal adaleti ya da sosyal adaletsizliği salt tek bir bilim, üretimin ve değiş tokuşun maddi yasalarıyla uğraşan bilim yani ekonomi politik bilimi belirler.* (F. Engels, Sosyalizmin Ütopyadan Bilime Dönüşmesi)

Alman İşçi Partisi'nin programında yer alan *"(…) kolektif emeğin, ürünün adil bir şekilde paylaşılması ile topluluk tarafından düzenlenmesini gerektirir"* maddesi Marx tarafından var olan bölüşümün burjuvazi tarafından adil olarak nitelenmesi mümkün olacağından eleştirilmiştir ve şu soru dillendirilmiştir: Bugünkü üretim biçimi esasına göre bu paylaşma, biricik "adil" paylaşma değil midir? Marx *Gotha Programının Eleştirisi*'nde hukuksal düşüncelerle ekonomik ilişkilerin düzenlenemeyeceğini, hukukun ekonomik ilişkilerden doğduğunu söylemektedir.

Yalnız, tüm bu söylediklerimizden çıkarılacak en yanlış sonuç, siyasal mücadelede hukukun rolünün olmadığı/olamayacağı yönündeki yaklaşım olacaktır. Söylemek istediğimiz memlekette "adalet" için verilen zorlu mücadelelerin (bugün) mutlaka ama mutlaka cumhuriyet tartışmaları içerisinde yürütülmesi gerektiğidir: *Burjuva düzenin köleleri, efendilerine karşı başkaldırdıkları zaman, bu düzenin uygarlık ve adaleti, tüyler ürpertici iç yüzü ile gözler önüne serilir.* (K. Marx, Fransa'da İç Savaş)

Evet, maddi koşulların değiştirilmesi. Bu sınıf mücadelesinin konusudur. Toplumun adalet talebi de ancak bu mücadelenin sonucunda karşılık bulabilecektir: *Bütün toplum tarihi sınıf mücadelelerinin tarihidir.* (K. Marx-F. Engels, Komünist Partisi Manifestosu)

DİPNOTLAR ANA SAYFA

[1] Pusula yeni yayın dönemine Mayıs ayının son haftasına geçti. Bu dosyayı Haziran sayısına dahil etmeyi uygun gördük.

DİPNOTLAR #5

[1] Bilgütay Hakkı Durna, “Adalet Mücadelesine İlişkin Başlangıç Notları: Yargının Halleri”, Gelenek, Sayı 123, s.33.

[2] Louis Althusser, İdeoloji ve Devletin İdeolojik Aygıtları, çev. Alp Tümertekin, İthaki, 1. Baskı, 2003, s.42.

[3] Walter Benjamin, “Şiddetin Eleştirisi Üzerine”, Şiddetin Eleştirisi Üzerine içinde, der. Aykut Çelebi, Metis, 2010, s.36.

[4] İddianame tarihleridir.

[5] Özel Yetkili Mahkemeler 2014 yılında kaldırılmış ancak yerine Bölge Ağır Ceza Mahkemeleri kurulmuş ancak bu değişikliğin isim değişikliği dışında bir mahiyeti olmamıştır.

[6] James Petras, “‘Yasal emperyalizm’ ve uluslararası hukuk: Savaş suçları, alacak tahsili ve sömürgeleştirmenin yasal temelleri”, soL Haber Portalı, 5 Aralık 2012, http://goo.gl/WU6WJl, Erişim tarihi: 25 Aralık 2013.

[7] V.İ.Lenin, Devlet ve Devrim, Eriş Yayınları, 4. Baskı, 2003, s.93